ГО «МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЦЕНТР РАЗВИТИЯ НАУКИ И ТЕХНОЛОГИЙ»

ИЗДАТЕЛЬСКИЙ ДОМ «ИНТЕРНАУКА»

Сборник тезисов научных трудов

VIII МЕЖДУНАРОДНАЯ НАУЧНАЯ КОНФЕРЕНЦИЯ:

«НАУЧНЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ: ПАРАДИГМА ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ»

«30» апреля 2021

Прага, Чехия
2021

ГО «МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЦЕНТР РАЗВИТИЯ НАУКИ И ТЕХНОЛОГИЙ»

ИЗДАТЕЛЬСКИЙ ДОМ «ИНТЕРНАУКА»

Сборник тезисов научных трудов

VIII МЕЖДУНАРОДНАЯ НАУЧНАЯ КОНФЕРЕНЦИЯ:

«НАУЧНЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ: ПАРАДИГМА ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ»

«30» апреля 2021

Збірник тез наукових праць

VIII МІЖНАРОДНА НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ:

«НАУКОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ: ПАРАДИГМА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ»

«30» квітня 2021

Abstracts of scientific papers

VIII INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE:

«SCIENTIFIC RESEARCH: THE PARADIGM OF INNOVATIVE DEVELOPMENT»

April 30, 2021

Прага, Чехия
2021

ББК 20
УДК 001
Н345

Н345 Научные исследования: парадигма инновационного развития: сборник тезисов научных трудов VIII Международной научной конференции (Прага, Чехия, «30» апреля 2021 года) / ГО «Международный научный центр развития науки и технологий», 2021. — 74 с.

В сборнике представлены материалы VIII Международной научной конференции: «Научные исследования: парадигма инновационного развития».

Материалы публикуются на языке оригинала в авторской редакции.

Редакция не всегда разделяет мнения и взгляды автора. Ответственность за достоверность фактов, имен, географических названий, цитат, цифр и других сведений несут авторы публикаций.

При использовании научных идей и материалов этого сборника, ссылки на авторов и издания являются обязательными.

© Авторы статей, 2021
© ГО «Международный научный центр развития науки и технологий», 2021
© Издательский дом «Интернаука», 2021

Организационный комитет

Глава организационного комитета: **Коваленко Дмитрий Иванович** — кандидат экономических наук, доцент (Киев, Украина)

Заместитель главы организационного комитета: **Русина Юлия Александровна** — кандидат экономических наук, доцент (Киев, Украина)

Раздел «Экономические науки»:

Член организационного комитета: **Вдовенко Наталия Михайловна** — доктор экономических наук, профессор (Киев, Украина)

Член организационного комитета: **Гоблик Владимир Васильевич** — доктор экономических наук, кандидат философских наук, профессор, Заслуженный экономист Украины (Мукачево, Украина)

Член организационного комитета: **Захарин Сергей Владимирович** — доктор экономических наук, старший научный сотрудник, профессор (Киев, Украина)

Член организационного комитета: **Зелиско Инна Михайловна** — доктор экономических наук, профессор, академик Академии экономических наук Украины (Киев, Украина)

Член организационного комитета: **Зось-Киор Николай Валерьевич** — доктор экономических наук, профессор (Полтава, Украина)

Член организационного комитета: **Курило Людмила Изодоровна** — доктор экономических наук, профессор (Киев, Украина)

Член организационного комитета: **Мухсинова Лейла Хасановна** — доктор экономических наук, доцент (Оренбург, Российская Федерация)

Член организационного комитета: **Ниценко Виталий Сергеевич** — доктор экономических наук, доцент (Одесса, Украина)

Член организационного комитета: **Охрименко Игорь Витальевич** — доктор экономических наук, профессор (Киев, Украина)

Член организационного комитета: **Рамский Андрей Юрьевич** — доктор экономических наук, професор (Киев, Украина)

Член организационного комитета: **Белялов Талят Энверович** — кандидат экономических наук, доцент (Киев, Украина)

Член организационного комитета: **Скрыньковский Руслан Николаевич** — кандидат экономических наук, член-корреспондент Украинской академии наук (Львов, Украина)

Член организационного комитета: **Peter Bielik** — Dr. hab. (Словацкая Республика)

Член организационного комитета: **Eva Fichtnerová** — University of South Bohemia in ČeskéBudějovice (Чешская Республика)

Член организационного комитета: **József Káposzta** — Dr. hab. (Венгрия)

Член организационного комитета: **Henrietta Nagy** — Dr. hab. (Венгрия)

Член организационного комитета: **Anna Törő-Dunay** — Dr. hab. (Венгрия)

Член организационного комитета: **Mirosław Wasilewski** — Dr. hab., Associate professor WULS-SGGW (Польша)

Член организационного комитета: **Natalia Wasilewska** — Doctor of Economic Sciences, professor UJK (Польша)

Раздел «Юридические науки»:

Член организационного комитета: **Аристова Ирина Васильевна** — доктор юридических наук, профессор (Сумы, Украина)

Член организационного комитета: **Бондаренко Игорь Иванович** — доктор юридических наук, профессор (Братислава, Словацкая Республика)

Член организационного комитета: **Галунько Валентин Васильевич** — доктор юридических наук, профессор (Киев, Украина)

Член организационного комитета: **Гиренко Инна Владимировна** — доктор юридических наук, доцент (Киев, Украина)

Член организационного комитета: **Глушков Валерий Александрович** — доктор юридических наук, профессор (Киев, Украина)

Член организационного комитета: **Головко Александр Николаевич** — доктор юридических наук, профессор, заслуженный юрист Украины (Харьков, Украина)

Член организационного комитета: **Грохольский Владимир Людвигович** — доктор юридических наук, профессор (Одесса, Украина)

Член организационного комитета: **Калюжный Ростислав Андреевич** — доктор юридических наук, профессор (Киев, Украина)

Член организационного комитета: **Клемпарський Николай Николаевич** — доктор юридических наук, профессор (Кривой Рог, Украина)

Член организационного комитета: **Лоредана Джани Агуире** — доктор права, профессор (Итальянская Республика)

Член организационного комитета: **Лоренцмайер Штефан** — доктор юридических наук, профессор (Аугсбург, Федеративная Республика Германия)

Член организационного комитета: **Макарова Тамара Ивановна** — доктор юридических наук, профессор (Минск, Республика Беларусь)

Член организационного комитета: **Мельничук Ольга Федоровна** — доктор юридических наук, доцент (Винница, Украина)

Член организационного комитета: **Овчарук Сергей Станиславович** — доктор юридических наук (Запорожье, Украина)

Член организационного комитета: **Омельчук Василий Андреевич** — доктор юридических наук, профессор (Киев, Украина)

Член организационного комитета: **Остапенко Алексей Иванович** — доктор юридических наук, профессор (Львов, Украина)

Член организационного комитета: **Пивовар Юрий Игоревич** — доктор философии в сфере права, доцент (Киев, Украина)

Член организационного комитета: **Позняков Спартак Петрович** — доктор юридических наук, доцент (Ирпень, Украина)

Член организационного комитета: **Светличный Александр Петрович** — доктор юридических наук, доцент (Киев, Украина)

Член организационного комитета: **Сидор Виктор Дмитриевич** — доктор юридических наук, профессор (Черновцы, Украина)

Член организационного комитета: **Таранова Татьяна Сергеевна** — доктор юридических наук, профессор (Минск, Республика Беларусь)

Член организационного комитета: **Мушенок Виктор Васильевич** — кандидат юридических наук, доцент (Киев, Украина)

Член организационного комитета: **Олейник Анатолий Ефимович** — кандидат юридических наук, профессор (Киев, Украина)

Член организационного комитета: **Фунта Растислав** — кандидат юридических наук, доцент (Сладковичово, Словацкая Республика)

Член организационного комитета: **Химич Ольга Николаевна** — кандидат юридических наук (Киев, Украина)

Член организационного комитета: **Легенький Николай Иванович** — кандидат педагогических наук, доцент (Киев, Украина)

Раздел «Технические науки»:

Член организационного комитета: **Беликов Анатолий Серафимович** — доктор технических наук, профессор (Днепр, Украина)

Член организационного комитета: **Луценко Игорь Анатольевич** — доктор технических наук, профессор (Кременчуг, Украина)

Член организационного комитета: **Мельник Виктория Николаевна** — доктор технических наук, профессор (Киев, Украина)

Член организационного комитета: **Наумов Владимир Аркадьевич** — доктор технических наук, профессор (Калининград, Российская Федерация)

Член организационного комитета: **Румянцев Анатолий Александрович** — доктор технических наук, профессор (Краматорск, Украина)

Член организационного комитета: **Сергейчук Олег Васильевич** — доктор технических наук, профессор (Киев, Украина)

Член организационного комитета: **Чабан Виталий Васильевич** — доктор технических наук, профессор (Киев, Украина)

Член организационного комитета: **Аль-Абабнех Хасан Али Касем** — кандидат технических наук (Амман, Иордания)

Член организационного комитета: **Артюхов Артем Евгеньевич** — кандидат технических наук, доцент (Сумы, Украина)

Член организационного комитета: **Баширбейли Адалат Исмаил** — кандидат технических наук, главный научный специалист (Баку, Азербайджанская Республика)

Член организационного комитета: **Коньков Георгий Игоревич** — кандидат технических наук, профессор (Киев, Украина)

Член организационного комитета: **Саньков Петр Николаевич** — кандидат технических наук, доцент (Днепр, Украина)

Раздел «Государственное управление»:

Член организационного комитета: **Дегтярь Андрей Олегович** — доктор наук по государственному управлению, профессор (Харьков, Украина)

Член организационного комитета: **Дегтярь Олег Андреевич** — доктор наук по государственному управлению, доцент (Харьков, Украина)

Член организационного комитета: **Колтун Виктория Семеновна** — доктор наук по государственному управлению, доцент (Киев, Украина)

Член организационного комитета: **Мироненко Марк Юрьевич** — доктор наук по государственному управлению, профессор (Винница, Украина)

Член организационного комитета: **Степанов Виктор Юрьевич** — доктор наук по государственному управлению, профессор (Харьков, Украина)

Раздел «Исторические науки»:

Член организационного комитета: **Билан Сергей Алексеевич** — доктор исторических наук, доцент (Киев, Украина)

Член организационного комитета: **Добржанский Александр Владимирович** — доктор исторических наук, профессор (Черновцы, Украина)

Член организационного комитета: **Сопов Александр Валентинович** — доктор исторических наук, профессор (Майкоп, Республика Адыгея, Российская Федерация)

Раздел «Психологические науки»:

Член организационного комитета: **Филева-Русева Красимира Георгиева** — кандидат психологических наук, доцент (Пловдив, Республика Болгария)

Член организационного комитета: **Цахаева Анжелика Амировна** — доктор психологических наук, профессор (Махачкала, Республика Дагестан, Российская Федерация)

Член организационного комитета: **Щербан Татьяна Дмитриевна** — доктор психологических наук, профессор, Заслуженный работник образования Украины, ректор Мукачевского государственного университета (Мукачево, Украина)

СОДЕРЖАНИЕ

СЕКЦИЯ 1. ГОСУДАРСТВЕННОЕ УПРАВЛЕНИЕ 9

Бабінець Оксана Павлівна, Колтун Вікторія Семенівна
Проблемні питання ефективного публічного управління в умовах поточного етапу субурбанізації 9

Предко Михайло Єрофейович
Стратегічне мислення — складова антикорупційного виховання.....13

СЕКЦИЯ 2. ИСТОРИЧЕСКИЕ НАУКИ 17

Стуканова Юлія Ростиславівна
Матеріально-побутові та фінансові умови діяльності художників Донбасу в 1950-ті – 1960-ті роки 17

Яценко Віталій Якович
Міжпартійне протистояння у виборчій кампанії до Катеринославської міської думи влітку 1917 р. 23

СЕКЦИЯ 3. ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ НАУКИ 28

Ткач Олена Сергіївна
Фактори, що впливають на гостроту сприйняття та стратегії надання психологічної допомоги в кризових ситуаціях.....28

Шенгер Мирослава Іванівна, Франко Наталія Олександрівна
Формування логічної культури особистості як особливого виду компетентності 32

СЕКЦИЯ 4. ТЕХНИЧЕСКИЕ НАУКИ 36

Семенюк Вікторія Валеріївна
Підвищення якості автоматичного розпізнавання емоційного стану людини по емоційно забарвленим фразам 36

Сотнік Ольга Василівна, Сотнік Олексій Віталійович
Дослідження шляхів підвищення пускового моменту асинхронного двигуна сільськогосподарської машини.....40

СЕКЦИЯ 5. ЭКОНОМИЧЕСКИЕ НАУКИ 45

Karpovich Viktor, Olesyuk Viktoriya
Forming of the innovation infrastructure of national economy of Republic of Belarus 45

Tymchyshyn Julia
Specifics of support mechanism of regions' economic security 48

Ковач Іванна Миколаївна
Доходи фізичних осіб у вигляді додаткового блага: порядок оподаткування та відображення у звітності 51

Марченко Ольга Сергіївна
Теоретичні основи системного підходу до цифровізації маркетингу послуг.....55

Поколодна Марія Миколаївна, Житник Катерина Володимирівна
Інноваційні аспекти підготовки та проведення особливих груп тематичних екскурсій 58

Шенгер Мирослава Іванівна, Кузьмінська Наталія Леонідівна
Роль статистичних показників для аналізу інноваційних процесів 62

Шенгер Мирослава Іванівна, Скоробогатова Наталя Євгенівна
Модернізація спиртової галузі як пріоритетний напрям інвестиційної діяльності в Україні 67

СЕКЦИЯ 6. ЮРИДИЧЕСКИЕ НАУКИ.....70

Долгий Андрій Іванович
Академічна доброчесність — виклик кіберсуспільства 70

Секция 1.
ГОСУДАРСТВЕННОЕ УПРАВЛЕНИЕ

Бабінець Оксана Павлівна
аспірант
Національної академії державного управління
при Президентові України
м. Київ, Україна

Колтун Вікторія Семенівна
доктор наук з державного управління, професор
Національна академія державного управління
при Президентові України
м. Київ, Україна

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЕФЕКТИВНОГО ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ПОТОЧНОГО ЕТАПУ СУБУРБАНІЗАЦІЇ

Динамічність сучасних глобалізаційних змін зумовлює низку викликів, які впливають на процес розвитку концепцій публічного управління. Одним з таких викликів є урбанізація, яка, починаючи з 1950-х років, розвивається швидкими темпами і на даний час, як зазначає В. Матвєєва, стала мегатрендом глобального суспільства [1, с. 13].

Згідно з даними Світового банку [2] за 2018 більша частина населення планети (55%) проживає в містах. При цьому частка міського населення у 65 країнах світу складає 80%. Для порівняння: у 1950 році частка міського населення планети складала близько 30%. Науковці прогнозують, що до середини XXI ст. частка міського населення Землі становитиме 68%.

Зважаючи на зазначене, урбанізація стала однією з чотирьох основних демографічних тенденцій поряд з ростом населення, його старінням та міжнародною міграцією [3]. До основних особливостей процесу урбанізації відносять збільшення кількості міських агломерацій,

стрімкий розвиток передмість (субурбанізація), поширення міських норм, звичаїв і традицій на сільські території (рурурбанізація) тощо.

Урбанізаційні процеси впливають на екологічний, економічний та соціальний виміри сталого розвитку. Цей вплив характеризуються як позитивними, так і негативними тенденціями. Серед позитивних — інтенсивне залучення інвестицій та інновацій у розвиток територій, підвищення вимог до якості життя, розвиток людського капіталу, децентралізація владних повноважень тощо. Водночас наслідки урбанізації зумовлюють низку економічних, соціальних, екологічних та інших проблем, впливають на зв'язки між членами суспільства та на його подальший розвиток.

Зокрема, стрімкий розвиток процесу урбанізації може призвести до різкого збільшення концентрації людських, фінансових та інших ресурсів у містах, внаслідок чого виникатимуть проблеми, пов'язані з неспроможністю транспортної, соціальної та житлово-комунальної інфраструктури, утворенням великих обсягів промислових та побутових відходів, забрудненням навколишнього природного середовища, зменшенням кількості зелених зон і зелених насаджень, зростанням рівня злочинності тощо. При цьому зростатиме диференціація за рівнем життя населення й доступністю до послуг на урбанізованих та сільських територіях.

Таким чином, урбанізаційні процеси призводять до низки викликів, які впливають на розвиток концепцій публічного управління. За визначенням О. Оболенського, публічне управління — здійснення сукупності раціональних (тобто запрограмованих і виокремлених за певними ознаками із можливих з урахуванням стану зовнішнього середовища) впливів на функціонування та розвиток колективу людей на основі програми управління та інформації про поведінку та стан об'єкта управління, спрямованих на підтримку, поліпшення та розвиток об'єкту управління для досягнення наперед визначеної сукупності цілей [4, с. 5]. В умовах урбанізаційних змін впливи публічного управління мають бути насамперед спрямовані на підтримку, поліпшення та розвиток тих сфер, які зазнають негативного впливу наслідків урбанізації. При цьому при прийнятті ефективних публічно-управлінських рішень та формуванні й реалізації публічної політики в забезпеченні інтересів колективу людей дуже важливим стає проведення моніторингу та ідентифікації наслідків урбанізаційних процесів [5, с. 107].

Динамічність, незворотність та стрімкий перебіг урбанізації, у свою чергу, впливає на процес розвитку форм публічного управління, зумовлюючи його трансформаційні зміни. Тому дослідження

взаємовпливів процесів розвитку публічного управління та урбанізації набуває все більшої актуальності, особливо в контексті використання синергетичного підходу.

Як відомо, постійні взаємовпливи між будь-якими системами як складовими процесу призводять то втрати стійкості цих систем у точках біфуркації. Прикладом біфуркації в даному випадку можуть бути стрімкі урбанізаційні зміни, що загрожують руйнуванню усталених суспільних відносин та системи публічного управління в цілому. Однак запровадження нових підходів та моделей у процесі публічного управління дозволяє мінімізувати зазначені ризики та використати стрімкі темпи урбанізації як додаткові можливості. Як наслідок — у точках біфуркації систем урбанізації та публічного управління можуть виникнути нові елементи, які інтегруються в організовану систему нової якості, що призведе до прояву синергетичного ефекту. Реалізація джерел синергетичного ефекту, тобто врахування впливів урбанізації та трансформація її негативних тенденцій у можливості, спрямовані на забезпечення загального блага, суспільних інтересів і потреб, є істотною передумовою успішного розвитку системи публічного управління.

Результатом такого синергетичного ефекту можна назвати нові концепції публічного управління: концепція ноосферного публічного управління, концепція «розумного міста» тощо.

Отже, вивчення проблемних питань ефективного публічного управління в умовах урбанізації є основою для розроблення новітніх концепцій публічного управління, спрямованих на досягнення суспільного добробуту.

Література

1. Матвєєва В. Урбанізація та інновації: взаємний вплив і шляхи розв'язання спільних проблем / В. Матвєєва // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Міжнародні відносини. 2014. № 14. С. 13–20.

2. World Bank. World Development Indicators. URL: http://wdi.worldbank.org/table/3.12# (дата звернення: 04.04.2021).

3. Сергієнко Л. В., Новосьолов І. В. Розвиток публічного управління у контексті урбанізаційних змін [Електронний ресурс] / Л. В. Сергієнко, І. В. Новосьолов // Державне управління: удосконалення та розвиток. 2020. № 1. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1555 (дата звернення: 04.04.2021). DOI: 10.32702/2307-2156-2020.1.34

4. Публічне управління: шляхи розвитку: матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю (Київ, 26 листоп. 2014 р.): у 2 т. [за наук. ред. Ю. В. Ковбасюка, С. А. Романюка, О. Ю. Оболенського]. Київ: НАДУ, 2014. Т. 2. 272 с.

5. Сергієнко Л. В., Новосьолов І. В. Напрями трансформації системи публічного управління в умовах урбанізаційних змін [Електронний ресурс] / Л. В. Сергієнко, І. В. Новосьолов // Економіка, управління та адміністрування. 2020. № 2 (92). С. 107–113. URL: http://eztuir.ztu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/7738/16.%20%d0%a1%d0%b5%d1%80%d0%b3%d1%96%d1%94%d0%bd%d0%ba%d0%be.pdf?sequence=1&isAllowed=y (дата звернення: 04.04.2021).

Предко Михайло Єрофейович
аспірант кафедри публічного управління та публічної служби
Національної академії державного управління
при Президентові України
м. Київ, Україна

СТРАТЕГІЧНЕ МИСЛЕННЯ — СКЛАДОВА АНТИКОРУПЦІЙНОГО ВИХОВАННЯ

Сьогодні корупція в українському суспільстві стає одним із чинників уповільнення реформ, порушення прав людини. В даній сфері конче необхідна власна громадянська позиція, певна модель антикорупційного виховання, в якій протидія корупції виступала б як моральнісний імператив. Власне, не очікування, що хтось прийде і «прибере все корупційне сміття» з твоєї власної домівки, а наполеглива, копітка праця в усіх суспільних сферах, яка б засвідчувала, що антикорупційне виховання — це той алгоритм мислення та дій, носіями яких бути було б вигідніше, престижніше. Безперечно, даний алгоритм багато в чому залежить від громадянського виховання, а, отже, від громадянської, антикорупційної вихованості. Вочевидь, мова йдеться про проблему формування моральної особистості, яка здатна самостійно, критично мислити, спроможна приймати рішення та брати на себе відповідальність за наслідки своєї управлінської, публічної діяльності. Отже, ведучи сьогодні мову про належну політико-правову активність особистості, слід починати з «основи основ» — належного громадянського виховання (як процесу) та належної громадянської вихованості (як результату) [3, с. 111]. Тому й принципи поваги до права, правозаконності, підвищення авторитету та дієвості громадськості, формування стратегічного мислення, розвиток громадянської позиції — це основні пріоритети антикорупційного виховання. Причому «...під антикорупційним вихованням слід розуміти процес і результат спеціалізованої навчально-виховної роботи, спрямованої на формування в суспільстві неприйняття корупції та усвідомленої відмови від корупційної моделі поведінки» [2, с. 93].

Зрозуміло, що корупція за своєю природою явище тіньове, так що оцінити її реальні масштаби в рамках держави досить складно.

Офіційні дані представляють собою лише вершину айсберга, і це також слід враховувати при розробці як довгострокових планів і концепцій протидії корупції, так і конкретних заходів, здатних вплинути на стан справ у цій сфері. Крім того, корупція здатна активно мімікрувати, вбудовуватися в змінюючі умови, пропонувати нові схеми функціональності законів, руйнуючи тим самим всю державну систему.

На сьогоднішній день державна антикорупційна політика більше нагадує імітаційні механізми взаємодії держави і громадянського суспільства в царині протидії корупції, а інститути громадянського суспільства «ближнього кола» владних структур різного рівня є публічним фасадом для безрезультатної антикорупційної діяльності органів державного і муніципального управління.

На сьогодні за даними соціологічних досліджень лідером недовіри є державний апарат загалом (йому і чиновникам не довіряють 78% респондентів) [4]. Для того, щоб досягти успіху в оновленні українського суспільства, необхідно підняти престиж і авторитет влади в очах населення. Гадаємо, що одним із дієвих інструментів ефективності антикорупційного виховання є формування стратегічного мислення посадовців державного управління та адміністрування.

Перефразовуючи фразу «Хто володіє інформацією — володіє світом», можна сказати, що хто оволодів стратегічним мисленням, той є сучасним професіоналом в царині публічного управління, в одній із кардинальних її проблем — антикорупційне виховання. Стратегічне мислення — один із найважливіших активів у арсеналі професійних компетентностей публічних службовців. Без цієї складової неможливо «вибудувати» програму дій, яка б була не лише динамічною, гнучкою, але й результативною й ефективною в моральнісно-етичному «зрізі». Пригадую викладача, який нам, студентам другого курсу, читав лекцію по проблемі мислення, і запропонував нам подумати над таким фактом. Після Другої світової війни в Києві, по Подолу ходив старий шарманщик і співав: «Їжте булку, їжте мед — однак дивіться наперед». Я запам'ятав цю фразу на все життя! Гадаю, що ця народна мудрість, яка ґрунтується на здоровому глузді, полягає в баченні перспективи, тих можливостей, які відкриває стратегічне мислення не лише в прийнятті рішень, а й формуванні нової управлінської еліти..

Зазвичай стратегічне мислення — особливий тип системного мислення, який, з одного боку, ґрунтується на аналітичному обґрунтуванні, послідовному і точному використанні логіки, а з іншого — здатності ламати традиційні уявлення, що вимагає використання креативних можливостей. Вважаємо, що важливість стратегічного мислення, його креативність та далекодія, критичність, масштабність, системність,

гнучкість для сучасних публічних службовців відстежується в таких «зрізах»: усвідомлення своєї управлінської місії та здатність до встановлення пріоритетів, коли йдеться про мету та результативність діяльності; орієнтація на вияв ризиків та належне реагування на них; системна ідентифікація проблеми та вияв інноваційних можливостей; формування власної пристосованості, адаптивності — адже за часів хаосу, нестабільності, безперечно, знадобиться емоційна стійкість, здатність пережити всі ці зміни; координація стратегічних і поточних, функціональних, аналітично-планових і виконавських напрямків діяльності в управлінні; усвідомлення можливостей та масштабів впливу управлінської дії (або їх сукупності) на формування середовища, а не лише реагування на зміни; орієнтація на керівництво управлінськими процесами в контексті удосконалення процесу створення і реалізації стратегії та адаптування до динамічного непередбачуваного середовища; формування власної відповідальності, усвідомлення можливих ризиків у результативній управлінській діяльності. Тому для ефективного використання в роботі і поширення отриманих висновків серед тих, хто приймає рішення, потрібна співпраця з авторитетними стейкхолдерами, яким довіряють; самокритичність та аналіз здійснюється задля прийняття кращих рішень. Гарному державному службовцю слід цікавитися питаннями: «Який зв'язок отриманих даних зі світом, на який ми прагнемо впливати? Якими хочемо бачити тих, заради кого ми приймаємо та реалізуємо рішення? Як керуватися в цьому процесі критерієм людиномірності?» Останнє питання особливо важливе для аналітика-управлінця — саме воно відрізняє його від будь-якого іншого дослідника, бо аналіз управлінських рішень передбачає формування варіативності при вирішенні проблеми і вплив на поточний стан справ.

Одним із найбільш ефективних чинників у виробленні стратегії подоланні корупції є з'ясування проблеми ставлення до неї населення. Як засвідчують результати досліджень, що були проведені в Україні упродовж останніх років, більше половини населення схильне до вчинення корупційних правопорушень у разі, якщо це може сприяти розв'язанню проблеми [1]. Крім того, переважна більшість населення не вважає певні дії корупційними, особливо коли це стосується особисто його інтересів. Дехто навіть не кваліфікує певні корупційні дії як аморальні, навіть часто-густо не усвідомлюючи невідповідність такої поведінки нормам моралі чи професійній етиці. Звичайно, за умови ефективного, аналітичного роз'яснення в засобах масової інформації можна «переламати» ситуацію, розкривши пагубність хабарництва та корупції.

В рамках стратегії усвідомлення важливості формування стратегічного мислення головний акцент робиться на профілактиці корупції за допомогою освітньо-виховної системи. Попередження корупційної поведінки полягає у виробленні нормативно-моральних основ соціальної діяльності, як окремого індивіда, так і соціальних груп і об'єднань. У числі основних заходів тут можна виділити: вироблення антикорупційної стратегії виховання, в якій були б прописані її правові, освітні, мотиваційні чинники та концептуальні засади стратегічного мислення; залучення громадськості в даний процес, використання її як дієвого важеля щодо запобігання та протидії корупції; реалізація програм антикорупційної освіти; надання вільного доступу до інформації, широке обговорення антикорупційної програми виховання в ЗМІ. Отже, системна боротьба з корупцією потребує не лише належної інституалізації цього процесу, а й системи виховних, стратегічних заходів, їх постійного моніторингу, що й сприятиме формуванню світогляду несприйняття корупції.

Література

1. Немцева І. Формування негативного ставлення до корупції / І. Немцева. URL: http://ternrada.dp.ua/index.php?id=3314

2. Нонік В. В. Антикорупційне виховання як інструмент антикорупційної стратегії держави / В. В. Нонік // Інвестиції: практика та досвід. 2019. № 7. С. 91–95.

3. Оніщенко Н. М., Сунєгін С. О. Громадянська вихованість як чинник розвитку сучасного громадянського суспільства: морально-правовий контекст / Н.М Оніщенко, С. О Сунєгін // Збірник наукових праць ΛΌГОΣ. 2021. № 1. С. 110–115.

4. Початок нового політичного року: довіра до соціальних інститутів (липень 2020 р.) URL: https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/pochatok-novogo-politychnogo-roku-dovira-do-sotsialnykh-instytutiv-lypen-2020r

Секция 2.
ИСТОРИЧЕСКИЕ НАУКИ

Стуканова Юлія Ростиславівна
кандидат історичних наук, доцент
Горлівський інститут іноземних мов
м. Бахмут, Україна

МАТЕРІАЛЬНО-ПОБУТОВІ ТА ФІНАНСОВІ УМОВИ ДІЯЛЬНОСТІ ХУДОЖНИКІВ ДОНБАСУ В 1950-ті – 1960-ті РОКИ

Умови роботи значною мірою впливають на творчість художника. Сприятливі матеріально-технічні та побутові умови здатні помітно полегшити працю митця, прискорити її, сприяти удосконаленню художніх творів, і, навпаки, подолання складних умов діяльності відбирає час, відволікає від власне творчого процесу, здатне обмежувати можливості художника на шляху до виготовлення витвору мистецтва. Вивчення розвитку образотворчого мистецтва в Донбасі потребує висвітлення й цього аспекту, оскільки, по-перше, допомагає осмисленню особливостей розвитку художньої сфери, а, по-друге, розкриває деякі питання повсякденного життя художників регіону.

В історіографії культурних процесів Донецького краю означена проблема вивчена недостатньо. Зокрема, частково вона накреслена у наукових статтях та підрозділі дисертації авторки на матеріалі умов діяльності літераторів та митців [20, арк. 145–156; 21; 22].

У даній розвідці планується висвітлити матеріально-технічні та побутові умови діяльності художників Донбасу в 1950-ті — середині 1960-х рр., для чого необхідно з'ясувати міру забезпеченості художників виробничими приміщеннями протягом означеного періоду та, як результат, умови їх роботи; проаналізувати рівень заробітної плати митців; простежити залежність гонорару за художній твір від його тематики.

Під термінами «Донбас», «Донецький регіон» розуміється територія сучасної Донецької і Луганської областей. У період, який

розглядається, відбулися зміни у назвах обласних центрів регіону: до 1959 р. м. Луганськ мало назву Ворошиловград, м. Донецьк до 1961 р. — Сталіно.

Основу джерельної бази роботи склали архівні документи: матеріали фондів Центрального державного архіву-музею літератури і мистецтва України (далі — ЦДАМЛМ України), фонд 581 «Спілка радянських художників України Спілки радянських художників СРСР, м. Київ»; Держаного архіву Донецької області (далі — Держархів Донецької обл.), фонди Р-3472 «Сталинский обком профсоюза работников культуры Сталинского облсовпрофа г. Сталино», Р-5180 «Донецкое отделение Художественного фонда УССР», Р-5181 «Сталинское областное производственно-творческое кооперативное товарищество художников «Укоопхудожник»»; Держаного архіву Луганської області (далі — Держархів Луганської обл.), фонд Р-2426 «Обласне управління культури виконавчого комітету Ворошиловградської обласної Ради народних депутатів» [1–16]. Також фактичні дані надають матеріали періодичної преси (зокрема, газета «Луганская правда») та усноісторичні джерела (інтерв'ю, взяте авторкою у членкині Національної Спілки художників України, заслуженої художниці України Поліни Шакало) [18; 23].

Для художнього життя Донбасу в означений період була характерною проблема відсутності або нестачі приміщень для роботи художників, яка знайшла певною мірою вирішення протягом кінця 1950-х — першої половині 1960-х рр. В обласних містах регіону — Сталіно, Ворошиловграді, а також Жданові (суч. м. Маріуполь) бракувало не тільки приміщень для виділення окремим художникам під індивідуальні майстерні, а й безпосередньо для діяльності творчих організацій, що значно ускладнювало роботу митців краю. Наприклад, нерідко з цих причин художники з вже затвердженими ескізами не мали змоги приступити до створення самої картини. Більшість художників в другій половині 1950-х рр. були вимушені працювати на місцях у замовника [9, арк. 16; 10, арк. 14; 13, арк. 16, 26, 27, 44; 14, арк. 7; 15, арк. 1].

Часом невирішеність питання умов праці ставала причиною виїзду художників з регіону. Зокрема, в Ворошиловградській області вказані негаразди поряд з іншими факторами (незадовільні житлові умови) спричинили полишення відділення СХУ частиною художників (заслужений діяч мистецтв УРСР В. Агібалов, художники В. Кравченко, М. Кудінов, Ф. Костенко та ін.). Між тим, вказані художники мали певні досягнення в області радянського образотворчого мистецтва. Так, В. Агібалов на момент від'їзду вже був учасником Республікан-

ської та Всесоюзної виставки, В. Кравченко — учасником Декади українського мистецтва в Москві [12, арк. 26, 28, 37; 23].

Матеріали вказують на те, що митці Донбасу дуже очікували на завершення будівництва художніх майстерень. Наприклад, голова Ворошиловградської організації СХУ В. Мухін виступав під час обласної наради творчих працівників в 1958 р.: «Хотілося б, щоб нам допомогли добудувати майстерні, бо ми буквально задихаємося, працювати ніде, ми тулимося у тов. Колосова [директор краєзнавчого музею м. Ворошиловграду — С.Ю.], він нас лає...» [11, арк. 32–33].

Владою були здійснені кроки для вирішення вказаної проблеми. Так, на початку 1958 р. було побудовано скульптурно-художні майстерні в м. Сталіно, в 1959 р. була створена будівля в м. Луганську, а наприкінці 1964 р. — в м. Жданові. В новостворених будівлях та інших приміщеннях з кінця 1950-х рр. художники, в першу чергу, члени Спілки, стали одержувати індивідуальні майстерні. Так, в м. Донецьку в 1961 та 1962 рр. індивідуальними майстернями було забезпечено по п'ятнадцять художників, в 1963 р. — 17 осіб, в 1964 р. — 47 осіб [1, арк. 207, 247–249; 2, арк. 2; 5, арк. 8; 6, арк. арк. 9; 7, арк. 98; 23; 8, арк. 32].

Разом з тим, необхідно констатувати, що державні заходи не могли повністю забезпечити планомірно зростаючі художницькі колективи Донецького регіону. Так, більшість художників на початку 1960-х рр. працювали по 2 особи на один квадратний метр, скульптори — по одному на 25 квадратних метрів [8, арк. 32].

Для прикладу, представник обкому профспілки під час III-го пленуму Сталінського обласного комітету профспілки працівників культури (15 грудня 1960 р.) зобразив присутнім умови роботи живописного цеху нещодавно створених майстерень: в приміщенні, позбавленому кватирок, витягувальних шаф ба навіть вентиляторів працювало 50 осіб з полотном приблизно в один квадратний метр кожний. Це при тому, що картини писали фарбами на розчинниках, які швидко випарюються, значно отруюючи повітря. «Коли заходиш в цей цех, дивуєшся, як можна там дихати, тим не менш, люди там працюють», — констатував доповідач [1, арк. 207, 247–249].

Специфіка професії скульпторів обумовила те, що їхні умови праці в регіоні знаходились на гіршому рівні забезпечення. Це було пов'язане з браком майстерень (кожен митець потребував значних площ), застарілою технікою, напівкустарним обладнанням [16, арк. 8]. Відсутність належної техніки компенсувалась докладанням значних фізичних зусиль. Створенню пам'ятника скульптури передувала велика підготовча робота: пошукові варіанти з гіпсу, цементу, оргскла тощо,

архітектурні проекти [17, с. 120]. Для прикладу, скульптор за професією Поліна Шакало знайшла себе в живописі, оскільки мешкання в області (Волноваський район) позбавляло можливості працювати за фахом [18].

Питання про рівень заробітку художників, які входили до складу обласних відділень художницької Спілки, постає дещо неоднозначним. Так, певні інформації середини 1950-х рр., винайдені в доповідях під час конференцій, засідань тощо, статистичні дані початку 1960-х рр. наводять на висновок про доволі значний прибуток, який одержували митці. Водночас, матеріали за 1950-ті рр., що містять виступи та листування художників, наводять й протилежні факти: нерегулярність заробітку митців, «скромні зарплати» художників, які не гналися за замовленнями та нарядами, а віддавали перевагу творчій роботі [22, с. 340–341].

Наведемо фактичні дані. Система гонорарної оплати надавала можливості вищого заробітку. Так, за виконання одного замовлення художник міг одержати суму, яка дорівнювала розміру місячної, а іноді й кількамісячної середньостатистичної зарплати в СРСР. Зокрема, в 1962 р. скульптурна фігура К. Маркса скульптора П. Гевеке була оцінена в сумі 2300 крб., «Піонерка» Л. Казанської — в сумі 600 крб., пейзаж «В Донбасі» художника Є. Грейліха — в сумі 300 крб. Оплата залежала від розмірів витвору мистецтва, зокрема, ціла низка пейзажів оцінювались в розмірі 30, 50, 70 крб. тощо [3, арк. 8, об., 28, об., 44]. Гонорари скульпторів були вище, ніж у живописців, що закономірно.

Вивчені матеріали (скарги художників під час конференцій, проведене інтерв'ю) вказують на те, що на практиці періоди доброї забезпеченості замовленнями чергувались з кількамісячною їх відсутністю, коли митці майже не мали джерел прибутку [15, арк. 121; 18]. Окрім того, вирахування від суми гонорару були досить значними: 25% творчого податку й 10% податків з «обороту» [15, арк. 121].

Серед недоліків системи гонорарів була й залежність від тематики і жанрової специфіки (ідеологічна тема оплачувалась в кілька разів вище), а не від художньої якості твору. Наприклад, за виконання картини «Ленін за роботою» розміром 150 на 100 сантиметрів художник І. Кириченко одержав гонорар 640 крб., тоді як його колезі по товариству В. Гладкому за морський пейзаж розміром 147 на 111 сантиметрів було виплачено 200 крб., тобто втричі менше [3, арк. 7, об.; 4, арк. 4].

Необхідно підкреслити, що виробничі завдання Всеукраїнського товариства «Укоопхудожник» обумовлювали те, що творча робота складала в ньому не більше 20% плану. Сказане пояснює факт, що до середини 1950-х років заробіток рядових художників, чия робота мала

виконавчий характер, часто був вищий, ніж у членів Спілки художників, а в подальшому (завдяки крокам, здійсненим державою, зокрема, утворенню Художнього фонду УРСР 1959 р. та ліквідації «Укоопхудожника» 1963 р. [19, с. 221, 223]), хоч і поступався, проте залишався на високому рівні. У результаті, прибуток художників-оформлювачів у 1,5–2 рази перевищував прибуток живописців [20, арк. 152].

Отже, протягом 1953–1964 рр. у своїй творчій діяльності художники Донбасу стикалися з матеріально-побутовими труднощами, головна з яких полягала у відсутності приміщень. Частково ця проблема була вирішена владою. Оплата праці художників визначалася системою гонорарів (які часом були досить високими), яка включала певні ризики, на практиці прибутки не завжди були стабільними. Існувала шкала в оплаті творів мистецтва залежно від ідеологічного навантаження теми та жанрів.

Література

1. Держархів Донецької обл. Ф. Р-3472, оп. 1, спр. 38, 50 арк.
2. Держархів Донецької обл. Ф. Р-5180, оп. 1, спр. 6, 50 арк.
3. Держархів Донецької обл. Ф. Р-5180, оп. 1, спр. 8, 49 арк.
4. Держархів Донецької обл. Ф. Р-5180, оп. 1, спр. 9, 73 арк.
5. Держархів Донецької обл. Ф. Р-5180, оп. 1, спр. 16, 57 арк.
6. Держархів Донецької обл. Ф. Р-5180, оп. 1, спр. 25, 75 арк.
7. Держархів Донецької обл. Ф. Р-5180, оп. 1, спр. 45, 112 арк.
8. Держархів Донецької обл. Ф. Р-5180, оп. 1, спр. 46, 97 арк.
9. Держархів Донецької обл. Ф. Р-5181, оп. 1, спр. 47, 84 арк.
10. Держархів Донецької обл. Ф. Р-5181, оп. 1, спр. 56, 83 арк.
11. Держархів Луганської обл. Ф. Р-2426, оп. 1, спр. 96, 34 арк.
12. ЦДАМЛМ України. Ф. 581, оп. 1, спр. 347, 63 арк.
13. ЦДАМЛМ України. Ф. 581, оп. 1, спр. 353, 20 арк.
14. ЦДАМЛМ України. Ф. 581, оп. 1, спр. 471, 16 арк.
15. ЦДАМЛМ України. Ф. 581, оп. 1, спр. 478, 285 арк.
16. ЦДАМЛМ України, ф. 581, оп. 1, спр. 1125, 53 арк.
17. Костина Е. В. Скульптор и город. Творческие биографии мастеров Донеччины. В. М. Костин (1917–1995) // Проблеми містобудування і архітектури. 2006. № 3 (59).
18. Розповідь П. А. Шакало, членкині Національної Спілки художників України, заслуженої художниці України (Адреса: 83001, м. Донецьк, вул. Герцена, 38/13). Запис автора. 10.07.2010 р.

19. Стуканова Ю. Р. Інституалізація творчих спілок та колективів у Донецькому регіоні в 1950–1960-ті рр. // Along Clio's Ways... Topical Problems of Modern Historical Science: St. № : 3. 2020. С. 213–228.

20. Стуканова Ю. Р. Культурна еліта Донбасу в 1953–1964 роках: Дис... канд. наук: 07.00.01 / Стуканова Юлія Ростиславівна. Донецьк, 2010. 180 арк.

21. Стуканова Ю. Р. Матеріально-технічне та кадрове забезпечення театрів Донбасу в 1953–1964 роках // Нові сторінки історії Донбасу: Збірник статей. Кн. 13/14 / Заст. гол. ред. О. В. Стяжкіна. Донецьк: ДонНУ, 2007. С. 179–193.

22. Стуканова Ю. Р. Художники Донбасу між творчістю і ремісництвом: особистий вибір та вплив умов діяльності (на матеріалі 1950-х років) // Історичні і політологічні дослідження: наук. журнал / [під ред. П. В. Доброва]. 2008. № 1–2. С. 337–344.

23. Тищенко П. Служить народу. О творчестве художников и скульпторов Луганска // Луганская правда. 1959. 11 марта.

Яценко Віталій Якович
кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри східноєвропейської історії
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
м. Дніпро, Україна

МІЖПАРТІЙНЕ ПРОТИСТОЯННЯ У ВИБОРЧІЙ КАМПАНІЇ ДО КАТЕРИНОСЛАВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ДУМИ ВЛІТКУ 1917 р.

Муніципальна кампанія влітку 1917 р. у Катеринославі стала помітною подією в суспільно-політичному житті міста. Відповідно до розробленого Тимчасовим урядом законодавства, обиралася демократична за складом міська дума, до того ж за пропорційною системою. Тому актуальною ставала участь політичних партій у цій виборчій кампанії, і муніципальні вибори в Катеринославі є підтвердженням цього.

Означена тема розглядалася в працях радянських та сучасних вітчизняних дослідників Ю. І. Терещенка, М. П. Чабана, А. Бистрякова, В. М. Бойка, В. С. Гвоздика [1; 2; 4; 5; 6; 7], але системного та цілісного висвітлення ще не дістала.

У даній статті комплексно і цілісно розглядаються основні події, пов'язані з політичною боротьбою на виборах до міської Думи Катеринослава влітку 1917 р.

У виборчій кампанії взяли участь усі провідні партійно-політичні сили міста. Усі вони активно працювали над підготовкою до виборів. Важливою складовою цієї роботи була боротьба проти опонентів. Для соціалістів непростим виявилося питання про можливість блокування між собою. Це добре ілюструється на прикладі більшовиків. На засіданні 16 травня 1917 р. Катеринославський комітет РСДРП(б) більшістю голосів ухвалив рішення блокування з меншовиками, виставивши єдиний список, але не зв'язуючи себе при цьому спільною платформою з ними [5, с. 27]. Але вже наприкінці травня загальними зборами Катеринославської організації РСДРП(б) ухвалено рішення про відмову від усякого блокування з меншовиками. На початку червня 1917 р. більшовицька газета «Звезда» цю відмову пояснила принциповою

різницею в поглядах на загальний стан країни між більшовиками і меншовиками [5, с. 29]. Була зроблена спроба співпраці на виборах більшовиків Катеринослава з місцевою організацією УСДРП. Від останньої про це надійшов відповідний лист, але перешкодила цьому діяльність українських соціал-демократів у Центральній Раді, що для більшовиків було неприйнятним [6, с. 55]. На муніципальних виборах катеринославські більшовики об'єдналися з місцевими групами соціал-демократії королівства Польського і Литви та соціал-демократії Латиського краю [5, с. 30].

Для практичної організації виборчої кампанії більшовиками Катеринослава були створені муніципальна комісія у складі 18 чоловік і на допомогу їй фінансова та технічна комісії, а у газеті «Звезда», у створеній рубриці «До виборів у міську думу», протягом липня 1917 р. було опубліковано 39 матеріалів. На вибори катеринославські більшовики виставили кандидатський список, який нараховував 113 кандидатів у гласні, серед яких було 86 робітників, 7 солдатів і 20 дрібних службовців [5, с. 35–42].

Активно працювали в передвиборчій кампанії до міської думи також меншовики і есери. Про накал виборчих пристрастей свідчить наступний факт. 9 червня 1917 р. у «Бюллетенях Губернского исполнительного комитета общественных организаций» було надруковано листа члена місцевої організації есерів С. Салтикова до редакції цієї газети з протестом проти чуток, які посилено поширювалися в місті, про те, що партія соціалістів-революціонерів не бере участі у виборах до міської думи [3, 9 июня]. Місцева ж преса відобразила виборчу активність цієї партії. На 25 червня скликалася конференція всіх членів партії есерів міського, Чечелівського районів та військової організації для обговорення і затвердження списків кандидатів до міської думи [3, 23 июня]. Есери Катеринослава на цих виборах зблокувалися з місцевою організацією Об'єднаної єврейської соціалістичної робітничої партії. З 25 червня блоком цих партій оголошувався початок читання лекцій з муніципальних питань [3, 23 июня]. На 29 липня 1917 р. скликалися загальні збори усіх кандидатів у гласні думи від блоку партії есерів то ОЄСРП для обговорення питань виборчої кампанії [3, 27 июля].

Не менш активну агітацію у передвиборчій кампанії проводила сіоністська організація Катеринослава, залучивши до цього більше 100 молодих агітаторів. При цьому місцеві сіоністи головних зусиль докладали до об'єднання всього єврейства в єдиний єврейський список (№ 17) [2, с. 137–138].

Практично вся діяльність місцевої організації кадетів влітку 1917 р. була спрямована на участь у передвиборчій кампанії до міс-

кої думи. За цей час кадетами було організовано декілька мітингів, на яких нерідко виникали достатньо гострі дебати за активної участі представників соціалістичних партій. У своїй виборчій кампанії кадети пропагували ідеї «класового миру і гармонії», заявляючи, що для їх партії не існує класів, що вона шукає не соціальної боротьби, а соціальної справедливості [5, с. 56–60]. Цікаво те, що товариство домовласників Катеринослава, яке на виборах виставило свій окремий кандидатський список, звертаючись до виборців, закликало їх знаходити спільну мову для поєднання «протилежних інтересів різних класів, партій і спілок», відшукувати «шлях взаємних поступок і політичних форм співжиття» [5, с. 53–54]. У газеті «Приднепровский край» на початку червня 1917 р. кадети закликали виборців «об'єднатися на ґрунті муніципальної програми, що не виходить за межі реальних можливостей в умовах капіталістичного ладу» [5, с. 60]. Тому не дивно, що місцева організація «Союзу земельних власників», який об'єднував консервативних, правих діячів, у спеціальній постанові закликала виборців віддавати на виборах голоси кадетам [5, с. 53].

Дуже непросто склалася ситуація у передвиборчій кампанії в Катеринославі для українських політичних партій. 14 травня 1917 р. збори членів УСДРП у Катеринославі висловилися за блок з усіма соціалістичними організаціями на умовах рівності, але переговори про це велися лише з більшовиками і меншовиками. Принципової можливості такого блоку більшовики не заперечували, але за умови, якщо УСДРП не входить до Центральної Ради і не збирається на міських виборах об'єднуватися з есерами. Ця угода, як зазначалося вище, не відбулася Переговори з меншовиками виявилися більш успішними. 4 червня 1917 р. Катеринославський комітет УСДРП намітив 26 кандидатів до есдеківського блоку, але все зірвалося, бо вже в наступні дні російські помірковані соціалісти негативно відреагували на проголошення Центральною Радою І Універсалу. Тому блок українських соціал-демократів з меншовиками був розірваний, і катеринославська організація УСДРП пішла на вибори самостійно з власним списком. 30 червня 1917 р. вийшов перший номер їхнього видання «Виборчий листок до городської думи м. Катеринослава» [1, с. 31; 4, с. 78; 7, с. 146, 154].

Свій блок з російськими есерами і ОЄСРП спочатку теж уклали українські соціалісти-революціонери Катеринослава, але пізніше розірвали його і виставили на виборах свій окремий список, який очолив керівник їх місцевої організації професор гірничого інституту М. М. Федоров, єдиний від цього блоку обраний до міської думи [1, с. 34; 4, с. 78; 7, с. 464].

Свій окремий список (№ 15), який мав назву «Український демократичний трудовий блок», виставили у Катеринославі українські ліберали (переважно члени Української партії соціалістів-федералістів). До цього блоку окрім місцевої організації УПСФ увійшли залізнична громада, поштова громада, товариство «Просвіта», українське учительське товариство, громада урядовців та деякі інші громадські організації. Підготовчу роботу українських лібералів до муніципальних виборів у Катеринославі очолив А. С. Синявський. Ці українські діячі свою мету бачили в тому, щоб згуртувати і повести за собою ту частину українського населення міста, яка ні організаційно, ні ідейно не була пов'язана з соціалістами [1, с. 33; 4, с. 77; 5, с. 62; 7, с. 112].

Показово те, що українським діячам Катеринослава не вдалося створити єдиний національний виборчий блок. Перешкодив цьому й скандал, який вибухнув між українськими соціалістами і лібералами Катеринослава у розпалі виборчої кампанії. Спричинив його протест, заявлений діячами УСДРП і УПСР, проти надання Губернською українською радою коштів на кампанію лібералів. Така вибірковість визнавалася неприпустимою. Було заявлено, що в разі нескасування цього асигнування робота в раді стане неможливою, а її місце займе фракційна боротьба. Окрім того українські соціалісти звинувачували лібералів у постійному затушовуванні останніми в своїй агітації різниці в політичних поглядах і класовій приналежності всередині українського руху [1, с. 28, 34–35]. Усе це послаблювало позиції українських партійно-політичних сил у місті. І не випадково Катеринослав улітку 1917 р. став одним з небагатьох міст України, де діячі УСДРП, УПСР і УПСФ виступили з окремими виборчими списками.

У цілому ж, муніципальна платформа виборчої кампанії до міської думи Катеринослава стала одним з майданчиків, на якому у революційному 1917 р. зійшлися партійно-політичні сили міста, виборюючи свої впливи на місцевий електорат. Це був перший досвід проведення подібних виборів до міського самоврядування. Поглиблення революційного процесу в країні на той час не могло не надавати йому достатньої гостроти. Муніципальні ж вибори у Катеринославі 1917 р. стали своєрідним відзеркалюванням загальної панорами партійно-політичного протистояння в країні у той непростий час.

Література

1. Бойко В. М. Участь українських партій у муніципальній кампанії 1917 р. Український історичний журнал. 1997. № 5. С. 25–40.

2. Быстряков А. Очерки истории сионистского движения в Екатеринославе. Днепропетровск, 2008.

3. Бюллетени Губернского исполнительного комитета общественных организаций. Катеринослав, 1917.

4. Гвоздик В. С. Участь українських політичних партій в муніципальній кампанії на Півдні України в 1917 р. Наукові праці історичного факультету Запорізького державного університету. 1999. № 5. С. 71–80.

5. Терещенко Ю. І. Політична боротьба на виборах до міських дум України в період підготовки Жовтневої революції. Київ: Наук. думка. 1974.

6. Терещенко Ю. І. Політичні партії на виборах до міських дум України в 1917 р. Український історичний журнал. 1970. № 11. С. 48–58.

7. Чабан М. П. Діячі Січеславської «Просвіти» (1905–1921). Біобібліографічний словник. Близько 670 імен. Наукове видання. Дніпропетровськ: ІМЛ-прес. 2002.

Секция 3.
ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ НАУКИ

Ткач Олена Сергіївна
PhD студентка спеціальності 053 Психологія
Університету Григорія Сковороди в Переяславі
м. Переяслав, Україна
ORCID: 0000-0001-7513-5434

ФАКТОРИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ГОСТРОТУ СПРИЙНЯТТЯ ТА СТРАТЕГІЇ НАДАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ В КРИЗОВИХ СИТУАЦІЯХ

Теорії кризових інтервенцій часто простежуються в роботі з клієнтами з Бостонської пожежі 1942 року. В одному з розважальних закладів сталась жахлива пожежа, котра забрала життя близько п'ятисот осіб. Ерік Ліндеман займався лікуванням багатьох постраждалих тієї пожежі та невдовзі помітив дещо спільне в їх емоційних стражданнях та потребах. Базуючись на своєму відкритті, він почав розробляти теорію нормальних моделей переживання горя. Геральд Каплан працював з постраждалими тієї пожежі також [1] і вніс доповнення до теорії, опираючись на дані, котрі отримав при роботі з сім'ями, що опинились в кризовій ситуації в Гарвардському громадському центрі здоров'я, в якому він разом з Говардом Парадом ідентифікували п'ять елементів, що впливають на здатність сімей впоратись із кризовими подіями. Це дозволило їм визначити елементи, котрі становлять кризу. Даними елементами були:

1. Стресовою є подія, що встановлює проблему, розв'язання якої є неможливим в найближчому майбутньому;

2. Проблема перевищує психологічні ресурси сім'ї, оскільки є за межами традиційних методів її подолання;

3. Ситуація сприймається як загроза або небезпека для життєвих цілей будь-кого з членів сім'ї;

4. Кризовий період характеризується високою амплітудою напруження, що досягає максимальних можливостей організму та йде на спад;

5. Кризова ситуація пробуджує невирішені ключові проблеми з минулого.

Можна стверджувати, що сьогодні людство живе в дуже неспокійному світі. Терористичні атаки вразили багато держав та міст, залишивши глибокі та болючі шрами на психіці багатьох безневинних людей по всьому світі. Люди постійно страждають від тих чи інших особистих трагедій та втрат. Пандемія, що вразила планету та нові реалії, до яких потрібно звикати й адаптовуватися, також завдають спричиняють значні психологічні проблеми. В той час як наслідки цих особистісних кризів є болючими та травматичними для індивідуумів, катастрофи, що трапляються у більшому масштабі можуть потребувати дещо іншого підходу професіонала з питань психічного здоров'я. Якщо ви говоримо про особистісну, персональну кризу як про травматичну, то вона є такою для особи, проте її середовище, за винятком кризової ситуації, залишається відносно стійким до, під час та після події. У випадку великої катастрофи, війни чи пандемії, середовище може бути описане як хаотичне. Існує взаємодія між хаотичним та спустошуючим середовищем, в якому велика частина населення є залученою до процесу та постраждалою. Це посилює вплив на сприйняття та переживання, а також відображується на особистісному досвіді.

Джеймс і Джилліленд [3] визначають кризу як сприйняття або переживання події чи ситуації як нестерпиму складність, що перевищує поточні ресурси людини та механізми її подолання.

Існує кілька рівнів реагування та подолання кризової ситуації. До першого рівня відноситься більшість осіб, що переживають кризу, катастрофу чи іншу травмуючу подію, мають достатньо внутрішніх ресурсів, щоб ефективно та здорово впоратись з нею. Вони мають усвідомлювати, що їх реакція, котра може бути надзвичайно незручною, неприємною і, можливо, навіть лякаючою, є абсолютно нормальною реакцією на ненормальну ситуацію, тобто кризу. Переживаючи кризу можна набратися досвіду та сил і з вдячністю вийти з ситуації з почуттям власної концептуальності та цілісності, після певної рефлексії та самоаналізу. І, можливо, невеликою допомогою спеціаліста, стан психічного здоров'я нормалізується, ба навіть, покращиться.

Друга група, теж подолає кризу, але для цього має заблокувати травмуючу подію від свого усвідомлення. Проте, існує ймовірність, що коли вони зіштовхнуться з новою кризовою ситуацією, незавершена в минулому (попередня), котру вони поховали, знову дасть про себе

знати й загостриться сприйняття поточної ситуації. Композит двох подій ставатиме все проблематичнішим, поки вони не пропрацюють і не змінять своїх поглядів. В таких випадках варто звертатися за допомогою до професіоналів у сфері психічного здоров'я.

До третьої групи відносяться люди, що просто не володіють здатністю самотужки впоратись з кризовою ситуацією та потребують допомоги психолога. Це може бути пов'язано з їх фізичними, психічними та емоційними лімітами.

Існує багато факторів, котрі мають вплив на гостроту особистісних реакцій індивідуумів на кризову ситуацію, таку як пандемія, катастрофа чи війна. Було виявлено, що природа походження кризу є одним з факторів. Іншим фактором є емоційний та фізичний стан особистості на момент виникнення кризової ситуації. Соціальна підтримка, попередній досвід, індивідуальне фізичне та фінансове становище теж є факторами, що мають враховуватись. Ще одним фактором є особливості соціуму, в якому сталась криза, культурні, політичні, релігійні, соціальні особливості громади та менталітет етносу.

Відповідно до різноманіття цих загальних типів реакцій на факторів впливу, точна оцінка кризового стану клієнта є надзвичайно важливою. Маєр виділив 5 різних підходів до оцінювання кризового стану [4]. Перший — діагностична оцінка, що шукає симптоми наявності кризу чи розладу. Другий — стандартизоване тестування за створення профілю, котрий ідентифікує сильні та слабкі сторони. Третій — визначення симптомів, що вимагають подальшого оцінювання або лікування; використовується для скринінгу клієнта. Четвертий — психологічна оцінка історії розвитку особистості, що дає можливості для загальної оцінки клієнта, його психологічного стану та середовища проживання. П'ятий — фокусується на поточному стані функціонування людини, збираючи інформацію щодо кризової ситуації з метою допомоги клієнту мобілізувати його ресурси для подолання кризового стану.

Маєр зазначає, що стратегії кризової інтервенції мають дотримуватись трьох критеріїв, щоб бути найбільш ефективними [4]. По-перше, кризове втручання має бути лімітованим по часу та не перевищувати 6 тижнів, це період активної терапії, орієнтований на дії, з домашнім завданням для клієнта. По-друге, кризове втручання адресоване на певну, специфічну проблему і його призначення — допомогти клієнту подолати дану проблему. Для цього потрібно сфокусуватися, встановити реальні цілі, що пов'язані з кризою чи подією, що призвела до емоційного спустошення. По-третє, першочерговим завданням є негайне тамування та надання підтримки клієнту. Критично важливо

допомогти людині відновити внутрішні сили, в центрі уваги має бути функціональність. Потім потрібно інтегрувати досвід в персональне життя клієнта, розвиваючи навички подолання та адаптації до кризової ситуації, як до частини життя (минулого) людини, допомогти усвідомити, що вони пережили кризу й вже не є її жертвою.

Грінстон та Левітон пропонують певні поради для психологів, що стосуються кризової інтервенції [2]:

1. Негайно діяти, щоб зупинити «емоційну кровотечу»;

2. Взяти під контроль і тим самим допомогти впорядкувати хаос, що відбувається в житті клієнта;

3. Точно оцінити ситуацію, щоб з'ясувати, що непокоїть клієнта в цей конкретний момент;

4. Після оцінювання вирішити як допомогти клієнту ідентифікувати та мобілізувати його ресурси для подолання кризи.

Література

1. Collins, B. G., & Collins, T. M. (2005). Crisis and trauma: Developmental-ecological intervention. Boston: Lahaska Press Houghton Miffin.

2. Greenstone, J. L., & Leviton, S. C. (2002). Elements of crisis intervention: Crises and how to respond to them (2nd ed.). Pacific Grove, CA: Brooks/Cole.

3. James, R. K. &Gilliland, B. E. (2005). Crisis intervention strategies (5th ed.). Belmont, CA: Thomson Brooks/Cole.

4. Myer, R. A. (2001). Assessment for crisis intervention: A triage assessment model. Belmont, CA: Wadsworth.

Шенгер Мирослава Іванівна
студентка кафедри міжнародної економіки
Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
м. Київ, Україна

Франко Наталія Олександрівна
викладач кафедри філософії факультету соціології і права
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
м. Київ, Україна

ФОРМУВАННЯ ЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ ЯК ОСОБЛИВОГО ВИДУ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Сучасне суспільство потребує професіоналів, здатних здійснювати раціональний аналіз ситуацій, які виникають під час діяльності, будувати моделі можливих варіантів розвитку складних обставин, знаходити шляхи подолання кризи та пом'якшення її негативних наслідків. Тому сьогодні перед наукою та суспільством стоїть завдання — створити таке академічне середовище в освітніх закладах, яке б забезпечило якісну підготовку та сформувало діяльних, активних, добре ерудованих спеціалістів у тій чи іншій області, компетентних фахівців, які усвідомлюють на ціннісному рівні своє професійне покликання. Допомогти вирішити це питання повинні не тільки останні досягнення науки й техніки, але й досконалі методи й засоби наукового дослідження, а також сформований високий рівень логічної культури як особливого виду компетентності. Ця проблема на сучасному етапі набуває особливої актуальності. Метою дослідження є розкриття методичних аспектів формування логічної культури особистості як особливого виду компетентності, виявлення ефективних шляхів та методик підвищення ефективності людського мислення.

Дослідження розвитку логічного мислення в умовах освітнього середовища проводилися й проводяться протягом багатьох років. Різноманітні аспекти проблеми розглядалися в працях як вітчизня-

них, так і закордонних учених. Аналіз робіт показав зацікавленість із боку видатних вітчизняних та закордонних педагогів і психологів проблемою формування логічної культури особистості. Фундаментальні дослідження здійснили в другій половині XX століття та на початку XXI учені: Я. С. Гнатюк, Н. А. Підгорецька, Н. Н. Поспєлов, К. А. Славська, М. Н. Шардаков, В. С. Шубинський, К. П. Яновський. Дж. Барвайс, Д. Габбай, С. Кріпке, Д. Макінсон, В. Васюков. Огляд наукових публікацій показав, що проблема розвитку логічної культури має теоретичне обґрунтування, але вона не реалізується на практиці.

Роль логіки, як моральності думки й мови, у сучасному світі надзвичайно важлива й багатопланова. Її важливість пояснюється тим, що чим вищий рівень розвитку суспільства, тим більші вимоги висуваються до самої людини, рівня її розвитку, її загальної та спеціальної культури, тим вищою повинна бути і її логічна культура. Усе більш нагальною необхідністю для особистості стає вміння масштабно мислити й міркувати, здатність глибоко розбиратися в процесах, що відбуваються в суспільному житті. Відповідно до цього посилюються роль і значення логіки як науки про мислення [1, с. 34].

Головне значення цього вчення полягає для нас у тому, що воно підвищує ефективність людського мислення, підсилює наші розумові здібності й робить міркування більш раціональним, подібно до того, як знання фізіології допомагає нам правильно, раціонально харчуватися [1, с. 33]. Знання логіки урізноманітнює світоглядні цінності, знайомить із логічними законами та правилами, допомагає орієнтуватися в сучасному непередбачуваному світі, сприяє становленню самосвідомості та інтелектуальному розвитку.

Спостереження дають підстави стверджувати, що на сучасному етапі чимало політиків, діячів культури, науки й техніки не можуть говорити по суті й міркувати послідовно. Вони не володіють навичками аналізу, їх докази сумбурні, громіздкі, непослідовні. Багатослів'я, емоційна залежність, нераціональність є найбільш характерними рисами цих людей. Їх висновки часто не суголосні з вихідними положеннями, визначення понять — неповні, нечіткі.

Дослідження О. Є. Мальскої дали такі результати: до 70% студентів першого курсу не використовують прийом систематизації матеріалу для його кращого розуміння. Давно помічено, що молоді спеціалісти часто не вміють у складних ситуаціях прийняти правильне, часом нестандартне рішення, не здатні творчо застосувати професійні знання. Уміння правильно розв'язати практичні проблеми, які виникають щоденно, багато в чому залежать від того, у якій мірі сформована в цих спеціалістів логічна культура.

Аналіз психолого — педагогічних досліджень науковців дає можливість стверджувати, що проблема формування логічної культури є гострою необхідністю, яку не можна вирішити миттєво, але можливо досягти тільки в результаті комплексного підходу «освіта — виховання», що складає основу загальної культури особистості. Тому перед викладачами сьогодні стоять важливі завдання: постійно вести цілеспрямовану роботу з формування логічної культури мислення дітей та студентів як складової частини комплексного процесу професійної й світоглядної підготовки спеціалістів, формуючи в майбутньому фахівцеві логічну культуру, виробити в нього систему умінь та навичок, які в сукупності являтимуть собою сформованість цілісної особистості професіонала, що передбачає його успішну діяльність у правовій, технологічній, соціальній і духовній сферах.

До числа важливих для успішного формування логічних здібностей Є. В. Яковлєва відносить логічні задачі, головними видами яких є: 1) встановлення логічних відносин між поняттями і виконання логічних операцій із поняттями; 2) уміння правильно формулювати судження; 3) аналіз правильності умовиводів із складних суджень; 3) аналіз правильності простого категоричного силогізму; 4) аналогія; 5) пояснення; 6) висунення й перевірка гіпотез; 7) виявлення логічних помилок у логічних доказах [3]. Під час формування логічної культури особистості ефективними є такі прийоми, як «Плакат думок», «Барометр», Fishbone, «Лицарі Круглого столу», «ЗаХіД», «Кубування», «Джигсоу-1», «Доповідач — респондент», метод мозкового штурму, суть якого полягає «у поділі між різними учасниками генеративної частини розумового акту і її контрольно-виконавчої частини: одні генерують ідеї із забороною будь-якої критики, а інші згодом оцінюють їх реальну вагомість. Це так званий метод синектики — об'єднання різноманітного в єдине» [2].

Для того, щоб вивести Україну зі стану стагнації, необхідно забезпечити приплив у економіку, освіту, політику ерудованих фахівців, які володіють не тільки останніми досягненнями в галузі науки й техніки, а й вміють користуватися законами мислення, приймати правильні рішення. Реалізація цього завдання вимагає підвищення рівня логічної культури випускників шкіл та вищих навчальних закладів. Із цією метою в шкільну програму неодмінно мають бути включені факультативні курси та введений предмет «Логіка». У студентські роки, коли відбувається перехід мислення з рівня формальної логіки на рівень гіпотетично — дедуктивного мислення й діалектичної логіки, необхідність вирішення проблеми формування логічної культури стоїть особливо гостро. Саме через це вкрай важливо забезпечити

неперервність у викладанні дисципліни. На початку професійної діяльності особистість повинна вміти оперувати логіко — пізнавальними процедурами й методами теоретичного мислення.

Отже, логічна культура мислення — це необхідна складова становлення особистості. У результаті проведеного дослідження сучасних тенденцій та перспектив формування логічної культури мислення було виявлено, що розвиток усіх сторін суспільного життя підсилює значення абстрактного мислення і, відповідно, зростання значення логіки, яка досліджує його структуру, форми й закони. Головною проблемою залишається забезпечення неперервності й наступності у формуванні логічної культури особистості.

Практичність даної роботи полягає в інформативному освітленні проблеми формування логічної культури особистості як особливого виду компетентності. Сьогодні суспільству потрібні люди, які вміють користуватися не тільки законами природи, але й законами міркування. Загальна логічна освіченість може визначити якісні зміни в освітній галузі, виробництві, економіці, політиці, правові. Тому формування логічної культури особистості як особливого виду компетентності в сучасних умовах є однією з пріоритетних. Ураховуючи глобальні економічну та політичну кризи, у стані яких перебуває Україна, досліджувана тема потребуватиме більшої деталізації та доповнення.

Література

1. Иванов Е. А. Логика: учебное пособие для вузов / Е. А. Иванов. М: Волтерс Клувер, 2007. 416 с.

2. Фінікова Т. В. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету. Київ, 2016. 234 с.

3. Яковлева Е. В. Формування логічної культури студентів. URL: http://cyberleninka.ru/article/n/formirovanie-logicheskoy-kultury-studento

Секция 4.
ТЕХНИЧЕСКИЕ НАУКИ

Семенюк Вікторія Валеріївна
магістр
Донецького національного університету імені Василя Стуса
м. Вінниця, Україна

ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ АВТОМАТИЧНОГО РОЗПІЗНАВАННЯ ЕМОЦІЙНОГО СТАНУ ЛЮДИНИ ПО ЕМОЦІЙНО ЗАБАРВЛЕНИМ ФРАЗАМ

Емоційний стан людини — це важливий аспект міжлюдського розуміння. Завдяки емоційним ознакам ми можемо зрозуміти у якому стані знаходиться співрозмовник: чи має він гарний настрій, чи, навпаки, засмучений, нейтральний, чимось незадоволений. Людина може визначити емоційний стан співрозмовника за певними ознаками. Він сприймається як в цілому (візуально — вираз обличчя, поведінка і таке інше, на слух — інтонація вимови, мова), так і окремо — по одному з факторів.

Мета дослідження полягає у підвищенні якості автоматичного розпізнавання емоційного стану людини маючи тільки аудіо уривок (зразок — емоційно забарвлена фраза) речення цієї особи, тобто тільки по голосу.

Так як психічний стан (емоція) впливає на емоційну насиченість звучання голосу, то емоційну насиченість продукування мовного висловлювання можна виявити по зміні інтонаційних характеристик мови. Якщо емоційне напруження в голосі зростає, то зміщення характеристик мовного сигналу буде направлено в область високих частот. Там розташовуються позитивні емоції, а в нижній частині — негативні. Сила і динаміка зміни сили голосу у часі, також важливий акустичний засіб кодування невербальної інформації. Наприклад, смуток виражається слабкою силою голосу, а в динаміці — це повільні наростання і спади; гнів — виражається збільшеною силою голосу,

різкими злетами і обривами. Також, зміни акустичних властивостей голосу та мови можуть бути обумовлені біофізичними характеристиками людини. У розпізнаванні емоційних ознак також допомагають паралінгвістичні та екстралінгвістичні засоби спілкування. Отже, за сукупністю цих ознак можна виокремити певні особливості, які характерні тільки для виду певної емоції та автоматизувати процес розпізнавання.

Існує багато способів для ідентифікації емоцій за голосом: використання різних алгоритмів, математичних моделей, систем ознак з використанням класифікаторів, методів розпізнавання мови з попередньою обробкою сигналу, акустичне моделювання, мовне моделювання та комбінування. Але переважно розпізнавання, в незалежності від вибору способу, відбувається за принципом роботи з аудіофайлом. Це забезпечує роботу з записаною мовою безпосередньо, але швидкість розпізнавання все одно залишає бажати кращого. На вирішення цієї проблеми можна подивитися і з іншого боку.

На даний час в завданнях ідентифікації емоцій в мові найчастіше використовують нейронні мережі, тому що такий підхід до ідентифікації має гарний результат. У роботі з аудіофайлами переважно використовують рекурентну нейромережу. Завдяки тому, що цей тип нейронної мережі має внутрішню пам'ять та може її використовувати для того, щоб обробити довільні послідовності входів, вона найбільш задовольняє потребам розпізнавання аудіозаписів. Зараз це стандартний підхід і він дає великий відсоток позитивних результатів, але, якщо є потреба це пришвидшити — виникають проблеми. Тому ідея дослідження складається в експериментальному припущенні, що для такого роду розпізнання можна задіяти згорткові нейромережі. Такий тип мереж швидко та з великим відсотком розпізнає зображення, тому проблема полягає ще й в тому, щоб інтерпретувати аудіо в зображення. Для швидкого перетворення доцільніше використовувати аудіо-fingerprint. Ця технологія має схожість з дактилоскопією людини і полягає у виділенні найбільш важливих рис, які характерні для аудіосупроводу, що стійкі до шумів і спотворень, і порівнянні цих характерних ознак із зразками вибірки [1]. Реалізується на основі спектрального аналізу.

Для навчання нейронної мережі використовувалися аудіозаписи, які містили характерні ознаки емоцій — еталонна база даних. База даних мала у собі аудіозаписи професійних акторів, які зображували певний вид емоційного стану. Використовувалася вибірка, що складалась з 4500 аудіофайлів з емоційними фразами. Використовувалися записи двадцяти чотирьох професійних акторів (12 жінок і 12 чоловіків).

За допомогою методу звукового відбитку аудіофайли еталонної бази даних були конвертовані у зображення. На вхід надходила частотна синусоїда сигналу, потім за допомогою скрипта з синусоїди було згенеровано спектрограму. Для роботи використовувалися аудіофайли з виділеною емоцією і для аналізу не знадобилось розбиття аудіофайлу на фрагменти, фрейми або вікна.

В експерименті проводилось два типи аналізу: емоції згруповано на 3 класи (позитивні, негативні, нейтральні) та емоції згруповано на 8 класів для спроби більш точної класифікації (агресія, спокій, відраза, страх, щастя, нейтральний стан, печаль, здивування). Були створені дві концептуальні моделі для кожного з підходів з різною кількістю вихідних нейронів. Але для чистоти експерименту моделі для обох підходів мали однакову структуру. Обсяг тестової вибірки склав 956 записів. На малюнку 1 показані результати правильного розпізнавання (у відсотках) за узагальненим тестуванням для групи з трьох класів (ліворуч) і для групи з восьми класів емоцій (праворуч).

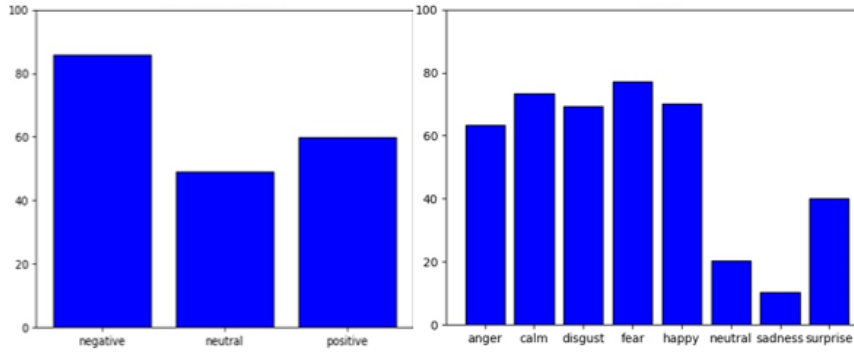

Рис. 1. Результати правильного розпізнавання для 3 і 8 класів емоцій

Експериментальні дослідження показали, що для розпізнавання узагальнених класів емоцій найкраще визначаються негативні емоції, найгірші показники — у нейтральних емоцій. Для поліпшення точності розпізнавання можна застосувати додаткові характеристики фреймів сигналу, отримані алгоритмом MFCC [2].

Література

1. Grosche Peter, Müller Meinard and Serrà Joan Audio Content-based Music Retrieval. Multimodal Music Processing, Meinard Müller, Masataka Goto, and Markus Schedl, Eds. Dagstuhl Publishing, Wadern, Germany. April 2012. Vol. 3 of Dagstuhl Follow-Ups, chapter 9. P. 157–174.

2. Chakraborty Koustav, Talele Asmita, Upadhya Savitha Voice Recognition Using MFCC Algorithm. International Journal of Innovative Research in Advanced Engineering (IJIRAE), ISSN: 2349-2163. November 2014. P. 158–161.

Сотнік Ольга Василівна
кандидат технічних наук,
доцент кафедри автоматизованих електромеханічних систем
Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка
м. Харків, Україна

Сотнік Олексій Віталійович
студент
Харківського національного технічного університету
сільського господарства імені Петра Василенка
м. Харків, Україна

ДОСЛІДЖЕННЯ ШЛЯХІВ ПІДВИЩЕННЯ ПУСКОВОГО МОМЕНТУ АСИНХРОННОГО ДВИГУНА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ МАШИНИ

Більшість сільськогосподарських машин і механізмів працюють в умовах, при яких момент навантаження і швидкість обертання не залишаються постійними, а зазнають найчастіше значних змін. Для електричних двигунів (ЕД) сільськогосподарських машин і механізмів частими аварійними режимами роботи є тривалі і короткочасні перевантаження [1, с. 69]. Перевантаження може виникнути не тільки в процесі роботи ЕД, але і при його включенні в мережу коли пусковий момент двигуна виявляється менше моменту навантаження. В цьому випадку ротор виявляється загальмованим, що є небезпечним аварійним режимом. Загальмування ротора також може відбуватися у випадках, коли під час роботи двигуна момент навантаження перевищить максимальний момент. У цих випадках виявляється неможливим пуск двигуна до усунення причин перевантаження. У багатьох випадках перевантаження має місце лише в момент пуску, коли ротор нерухомий. Як тільки ЕД починає обертатися, перевантаження зникає і ЕД продовжує нормально працювати. Традиційний захист в цих випадках направлений тільки на відключення ЕД від мережі, а не на здійснення пуску. Ця обставина негативно позначається на роботі сільськогоспо-

дарських механізмів, особливо, коли перевищення допустимого навантаження при пуску двигунів носить частий і випадковий характер. Для запобігання подібних аварій на практиці часто використовуються двигуни великої номінальної потужності, хоча з економічної точки зору доцільніше використовувати двигуни з захисними пристроями, що дозволяють долати перевантаження при пуску. У цих та інших випадках можливе застосування спеціальних пристроїв, що забезпечують пуск ЕД за несприятливих умов за рахунок формування необхідного пускового моменту, що перевищує пусковий при звичайному включенні [2, с. 166–167]. Принцип формування динамічного пускового моменту ЕД, що перевищує пусковий момент випливає з розгляду статичної і динамічної механічної характеристик. В кривій динамічного моменту є негативні провали, внаслідок чого результуючий момент при пуску буде менше максимально можливого. Якщо при пуску двигуна будь-яким чином формувати його динамічні характеристики, виключаючи негативні провали в кривій моменту, то можливо істотно підвищити його пускову здатність. Щоб визначити максимальний перехідний момент необхідно вирішити систему диференціальних рівнянь асинхронного двигуна (АД). Відомо аналітичне рішення рівнянь, засноване на допущенні незмінності швидкості обертання ротора за час перехідного процесу. Математична модель АД для кола ротора у комплексній формі рівняння напруги в осях α, β [3, с. 194–201; 4, с. 58–62]:

$$U_r = R_r \cdot I_r + \frac{d\Psi_r}{dt} - j\omega_r \Psi_r \,. \tag{1}$$

З врахуванням, що $U_r = 0$, $\Psi_r = X_r I_r + X_m I_s$ рівняння буде мати вигляд:

$$0 = R_r \cdot I_r + X_r \frac{dI_r}{dt} + X_m \frac{dI_s}{dt} - j\omega_r \left(X_r I_r + X_m I_s \right). \tag{2}$$

Або після перетворень отримаємо:

$$\frac{dI_r}{dt} + (\frac{R_r}{X_r} - j\omega_r) I_r = -\frac{X_m}{X_r} \cdot \frac{dI_s}{dt} + j\omega_r \frac{X_m}{X_r} I_s \,. \tag{3}$$

Струм статора при живленні від джерела струму:

$$I_s = I_{sm} \cdot e^{j(t+\varphi_0)} \,. \tag{4}$$

Підставимо (4) у (3) та зробивши перетворення, отримаємо:

$$\frac{dI_r}{dt} + (\frac{R_r}{X_r} - j\omega_r) I_r = -jK_r \cdot s \cdot I_{sm} \cdot e^{j(t+\varphi_0)} \,. \tag{5}$$

Примусову складову з рівняння (5) знаходимо:

$$I_r = I_{rnp} \cdot e^{jt} . \qquad (6)$$

Тоді:

$$\frac{dI_r}{dt} = I_{rnp} \cdot e^{jt} . \qquad (7)$$

Підставивши (6) та (7) у рівняння (5), отримаємо:

$$I_{rnp} = \frac{-jK_r \cdot s \cdot I_{sm}}{\alpha_{r+jS}} \cdot e^{j\varphi_0} . \qquad (8)$$

Вільна складова струму ротора знайдена з рішення рівняння:

$$\frac{dI_r}{dt} + \left(\alpha_r - j\omega_r\right) I_r = 0 . \qquad (9)$$

Якому відповідає рівняння:

$$p = -\alpha_r - j\omega_r . \qquad (10)$$

Рішення даного рівняння має вигляд:

$$I_{rв} = C \cdot e^{-(\alpha_r - j\omega_r)t} . \qquad (11)$$

Тоді перехідний струм ротора дорівнює:

$$I_r = I_{rnp} + I_{rв} . \qquad (12)$$

Врахувавши, що:

$$\Psi_r\left(0-\right) = \Psi_r\left(0+\right) = 0 . \qquad (13)$$

Після перетворень, отримаємо:

$$C = \frac{-K_r \cdot \alpha_r}{\alpha_{r+jS}} I_{sm} \cdot e^{j\varphi_0} . \qquad (14)$$

Вільна складова струму ротора дорівнює:

$$I_{rв} = \frac{-K_r \cdot \alpha_r}{\alpha_{r+jS}} I_{sm} \cdot e^{j\varphi_0} \cdot e^{-\alpha_r t} \cdot e^{j\varphi_{r\cdot t}} . \qquad (15)$$

Електромагнітний момент ЕД:

$$M = R_e\left[j \cdot \dot{I}_s I_r\right] = R_e\left\{jI_{sm} \cdot e^{-j\left(t+\varphi_0\right)} \cdot \left[\frac{-jK_r \cdot s \cdot I_{sm} \cdot e^{j\varphi_0}}{\alpha_{r+jS}} e^{jt} - \right.\right.$$

$$-\frac{-K_r \cdot \alpha_r}{\alpha_{r+jS}} I_{sm} \cdot e^{j\varphi_0} \cdot e^{-\alpha_r t} \cdot e^{j\varphi_{r\cdot t}} \Bigg]\Bigg\}. \qquad (16)$$

З рівняння (16) можна знайти вільну та примушену складові моменту АД:

$$M_{пр} = I_{sm}^2 \cdot \frac{-K_r \cdot s \cdot \alpha_r}{\alpha_r^2 + s^2} \qquad (17)$$

$$M_в = \frac{-K_r \cdot I_{sm}^2 \cdot \alpha_r}{\alpha_r^2 + s^2} \cdot e^{-\alpha_r t} \left[\alpha_r \cdot \sin(st) + s \cdot \cos(st)\right]. \qquad (18)$$

Максимум вільної складової моменту можна знайти з рівняння $\frac{dM_в}{dt} = 0$. Після перетворень, отримаємо:

$$M_{в\max} = -\frac{K_r \cdot I_{sm}^2 \cdot \alpha_r}{\sqrt{\alpha_r^2 + s^2}} \cdot s(-1)^n \cdot e^{-\frac{\alpha_r}{s}\left(\operatorname{arctg}\frac{\alpha_r}{s} + \pi n\right)}, \qquad (19)$$

де n — номер пику моменту, (n = 1, 2, 3...).

При s = 1 вільна та примушена складові моменту будуть рівними:

$$M_{пр} = I_{sm}^2 \cdot \frac{K_r \cdot \alpha_r}{1 + \alpha_r^2}, \qquad (20)$$

$$M_{в\max} = -\frac{K_r \cdot \alpha_к}{\sqrt{\alpha_r^2 + 1}} \cdot (-1)^n \cdot e^{-\alpha_r(\operatorname{arctg}\alpha_r + \pi n)}. \qquad (21)$$

Тоді відношення максимального моменту до моменту, що установився буде дорівнювати:

$$\frac{M_{пр} + M_{в\max}}{M_{пр}} = 1 + \frac{M_{в\max}}{M_{пр}} = 1 + (-1)^{n+1}\sqrt{1 + \alpha_r} \cdot e^{-\alpha_r(\operatorname{arctg}\alpha_r + \pi n)}. \qquad (22)$$

Отриманий вираз для максимумів (піків) перехідного моменту при пуску дозволяє оцінити значення максимумів для двигунів різної потужності. Можливі значення коефіцієнта α_r, (коефіцієнта загасання обмотки ротора без врахування розсіювання) можна визначити з літератури [4, с. 58–62]. Виходячи з цих значень максимальний момент при пуску АД перевищує пусковий момент мінімум в 2 рази. Негативні піки моменту мають меншу амплітуду і можуть приймати негативні значення. Для формування сприятливого пуску АД необхідно, з одного боку, забезпечити формування позитивних піків електромагнітного моменту які значно перевищують за величиною пусковий момент двигуна, а з іншого боку, виключити негативні

провали електромагнітного моменту під час пуску. Це може бути досягнуто шляхом комутації кола статора АД під час пуску, якщо одночасно пуску короткочасно відключати двигун від мережі, коли динамічний момент стає негативним, і включати двигун в момент коли ЕРС, індукована незагаслим полем ротора в обмотці статора, збігається за фазою з напругою мережі, то виявляється, що прикладена до затискачів двигуна напруга короткочасно може перевищувати напругу мережі, що сприяє збільшенню електромагнітного моменту АД.

Література

1. Балахонов О. М. Непрямий метод визначення коефіцієнта навантаження асинхронного двигуна в умовах сільськогосподарського виробництва / О. М. Балахонов, М. М. Вітренко, О. В. Сотнік, М. С. Сорокін / Проблеми енергозабезпечення та енергозбереження в АПК України // Вісник ХНТУСГ. Х.: ХНТУСГ, 2008. Вип. 73. С. 69–72.

2. Мамедов Ф. А. Повышение пусковой способности асинхронных двигателей сельскохозяйственного назначения путем формирования динамического момента при пуске / Ф. А. Мамедов, В. И Литвин. // РГАЗУ — агропромышленному комплексу: сб. науч. тр. РГАЗУ. М.: 1998. С. 166–167.

3. Осташевський М. О. Електричні машини і трансформатори: навч. посібник / М. О. Осташевський, О. Ю. Юр'єва / За ред. д-ра техн. наук, професора В. І. Мілих. Київ: Каравела, 2018. 452 с.

4. Литвин В. И. Оптимизация динамических режимов асинхронных двигателей / В. И. Литвин, Л. Ф. Мамедова // Общество, экономика и научно-технический прогресс: сб. науч. тр. РГАЗУ. М.: 1999. С. 58–62.

Секция 5.
ЭКОНОМИЧЕСКИЕ НАУКИ

Karpovich Viktor
Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Belarusian National Technical University
Minsk, Republic of Belarus
ORCID: 0000-0001-9540-9260

Olesyuk Viktoriya
Student of the
Belarusian National Technical University
Minsk, Republic of Belarus

FORMING OF THE INNOVATION INFRASTRUCTURE OF NATIONAL ECONOMY OF REPUBLIC OF BELARUS

The innovation infrastructure is one of the main elements of the national economy and includes a set of legal, financial, socio-economic and information institutions that determine the environmental conditions for the course of innovation processes [1, p. 117]. The final goal of forming of the innovation infrastructure is creation of the platform capable to provide conditions for effective implementation of the innovation activity for the benefit of all society.

Problems of forming and development of the innovation infrastructure are:

- overcoming decline in production by restructuring of economy and change of the product range,
- increase in competitiveness of domestic production and appeal of national economy,
- preservation and development of scientific and technical potential.

In the conditions of more and more becoming complicated bonds in world economy and the international economic relations where the active relation of the person to the nature, society and to itself leaves noticeable mark on

development of human civilization, the spatial modeling gains the special importance, becomes useful and perspective method of spatial positioning of objective reality. Spatial modeling opens ample opportunities not only for theoretical knowledge of fundamentals of world economy, disclosure of alternatives of development of any given country, but also for the practical transformation of world economy in general directed to the successful solution of global problems, ensuring social progress in developing countries, satisfaction of material and spiritual needs of all people on the earth.

Now fundamental acts of Republic of Belarus in the field of scientific, technical and innovation activity are the laws "About Bases of the Public Scientific and Technical Policy" and "About Scientific Activity" and also other regulations establishing the basic principles of scientific and technical activity, its maintenance and providing complex of methods and means of participation of the state in management of scientific, scientific and technical and innovation activity [2; 3].

As the main reference point at development of the Belarusian model of national innovation system and target parameters of its construction and functioning international experience of forming of the innovation infrastructure has served, including practice of developing countries and states with transitional economy is analyzed and considered [4, p. 27].

The concept of the innovation infrastructure of Belarus represents the scientific and practical document of long-term character which by means of the theoretical principles, political and ideological installations, scientific and analytical and predictive estimates proves strategic vision of perspective model of national innovation system and ways of its construction. The concept contains the general plan, the initial principles and methodological bases of forming and functioning of the innovation infrastructure, formulates the purposes and tasks, priorities of the innovative development of national economy, defines the directions and means of their implementation.

Strategic objective of construction and its functioning — ensuring transfer of economy of Belarus on the innovation way of development with dominant of the innovative development of the enterprises and industries of the real sector for increase in efficiency of the national economy and the standard of living of the population.

Factors, defining development of the innovation infrastructure, are:

1) results of estimates of the innovation capacity of information and communication technologies and other high technologies in the field of modernization of traditional industries;
2) results of development of strategy use of methodology and the principles of sotsiotekhnichesky design of the innovation infra-

structure of Hi-Tech Park Belarus for diagnostics of efficiency of information and communication technologies and other high technologies in the solution of problem of creation of national innovation system;

3) results justification of means of feedback coupling and the adjusting impact on processes of modernization, overcoming barriers in reconstruction of social organizational structures in the public financial, legal and tax policy.

Development of national innovation infrastructure has to be directed to creating favorable conditions for forming and the accelerated development of hi-tech sectors of national economy, to fixing and strengthening of positions of the republic in the markets of the knowledge-intensive products; to ensuring competitiveness of traditional sectors of national economy on the basis of their innovative development and implementation of advanced technologies; to forming of the market of scientific and technical products.

Literature

1. Лопушко Ю. Д. Развитие инновационной инфраструктуры в Республике Беларусь / Ю. Д. Лопушко, М. С. Личевская // Научно-практические исследования. 2017. № 7(7). С. 117–119.

2. Об основах государственной научно-технической политики [Электронный ресурс]: Закон Респ. Беларусь, 19 янв. 1993 г № 2105-XII // Национальный правовой Интернет-портал Республики Беларусь. URL: https://pravo.by/document/?guid=3871&p0=v19302105. Дата доступа: 15.04.2021.

3. О научной деятельности [Электронный ресурс]: Закон Респ. Беларусь, 19 янв. 1993 г № 2105-XII // Национальный правовой Интернет-портал Республики Беларусь. URL: https://pravo.by/document/?guid=3871&p0=V19600708. Дата доступа: 15.04.2021.

4. Косовский А. А. Инновационная инфраструктура Республики Беларусь: состояние, проблемы и пути повышения эффективности функционирования / А. А. Косовский, Е. С. Мальчевский, С. И. Лях // Новости науки и технологий. 2017. № 4(43). С. 26–34.

Tymchyshyn Julia
PhD in Economics, Doctoral
Dolishniy Institute of Regional Research of NAS of Ukraine
Lviv, Ukraine

SPECIFICS OF SUPPORT MECHANISM OF REGIONS' ECONOMIC SECURITY

The economic security of the region is highlighted in: the ability to implement its own economic regional policy within the country; ability to respond sustainably to abrupt political and economic changes in the country; ability to carry out large-scale economic measures in urgent socio-economic explosive situations in a separate area; opportunities to provide assistance (on a contractual basis) to certain regions and regions; the ability to stably maintain compliance with economic standards in force in the territory, generally accepted in world practice, which would provide the necessary level and quality of life.

Economic security of regions is the ability of regional authorities to ensure competitiveness, stability, stability, progressive development of the economy of the territory, organically integrated into the economy of the country, as a relatively independent structure. The economic security of the region as a category reflects regional interests (ensuring and maintaining a decent standard of living, rational use of existing economic potential, implementation of independent socio-economic policy of the region, balance and integration into the financial system) and the need to protect them from various domestic arise within the region) and external (from the economic policy of the state, administrations of other regions, foreign countries) threats in maintaining a balance with national interests [2, p. 49–50].

In recent years, there has been a decrease in the level of economic security of almost all regions of Ukraine for all components of economic security of the regions. Unwanted trends, and often crisis phenomena, confirm the need to create a mechanism for ensuring the economic security of the regions (MEESR).

The mechanism of ensuring the economic security of the regions includes a set of conditions, preconditions and factors, institutions and levers aimed at protecting the economic interests of the region, improving the livelihood

of the population. Usually, the mechanism is understood as a certain order of the sequence of states and processes that ensure the economic security of the subject. The mechanism of economic security is a set of managerial, economic, organizational, legal and motivated measures and methods that ensure the achievement of the highest values of economic security [1, p. 20].

In other words, the MEESR of Ukraine should be a set of economic, environmental, legal, energy, food, geopolitical and other conditions that are designed to ensure:

- protection of vital interests of the country and its territories in terms of resource potential;
- preconditions for preservation and survival of regional structures of Ukraine in the conditions of possible crisis and future development;
- competitiveness of regions in domestic and world markets and the stability of the financial position of the country;
- creation of internal and external protection against destabilizing actions;
- conditions for sustainable and normal reproduction of social processes.

The mechanism for ensuring the economic security of the region must meet the following requirements:

- operate within the existing regulatory framework;
- provide reliable protection of national and regional economic interests;
- provide an opportunity for forecasting and timely prevention of threats and adverse processes in the economic security of the region;
- function effectively in both normal and emergency situations;
- have a clear structure and functional delimitation of legislative, executive and judicial branches of government.

The subjects of the MEESR are, first of all, executive and legislative bodies. The main areas of economic security of the regions are:

- improving the legal framework;
- development and implementation of long-term programs for the development of the regional economy;
- preservation of resource potential, restoration and development of production potential of the region;
- development of independent budgetary and financial policy of the regions;
- training of qualified administrative management staff.

The Regional Economic Security Mechanism (RESM) must have high adaptive mobility. Based on the implementation of a systematic diagnosis of the RESM, timely detection of destabilization factors, forecasting

possible problems, identifying promising reserves of socio-economic development should be the search and selection of alternative measures to ensure the RESM.

The main functions of the MEESR are: 1) The function "Finance" includes: formation of the regional budget; financing of measures to stabilize critical situations; preferential courts, taxes, subsidies and loans; penalties; insurance system; licensing; certification; assessment of all resources; pricing; regional programs; investment programs; taxation; customs regulation; special funds. 2) The "Informatization" function includes: monitoring; audit; control; assessment; generalization and analysis. 3) The function of "Technology" includes: development of new technologies; improvement of existing technologies; promotion of advanced technologies. 4) The function of "Regulatory support" includes: development of legislation; revision of norms and standards. 5) The "Organization" function includes: structure, subordination, systematization of EBR bodies; formation of EBR infrastructure; introduction of advanced management methods. 6) The function of "Social Resources" includes: development of education and upbringing; cultural development; promotion and advertising of high EBR standards [1, p. 23].

The effective functioning of the MEESR requires the timely provision of objective and reliable information to regional authorities. This goal explains the need to create an information analysis center under the regional administration. The main purpose of this center is to increase the efficiency of collection, processing and distribution of data on the state of various objects in the region in the interests of information support of regional authorities and local governments in solving problems of socio-economic processes, including economic security of regions.

Literature

1. Дикань В. В., Александрова О. Ю. Механізм забезпечення економічної безпеки регіону: сутність, складові, напрями дії / В. В. Дикань, О. Ю. Александрова // Вісник економіки транспорту і промисловості. 2017. № 58. С. 18–25. URL: file:///C:/Users/Admin/Downloads/106155-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-228273-1-10-20170725.pdf

2. Синиця С. М., Бринзей Б. С. Економічна безпека регіону як важливе завдання стратегічного розвитку / С. М. Синиця, Б. С. Бринзей // Вісник Прикарпатського університету. Економіка. 2014. Випуск X. С. 48–53. URL: file:///C:/Users/Admin/Downloads/Vpu_Ekon_2014_10_11%20(6).pdf

Ковач Іванна Миколаївна
студентка
Державного вищого навчального закладу
«Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»
м. Київ, Україна

ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ У ВИГЛЯДІ ДОДАТКОВОГО БЛАГА: ПОРЯДОК ОПОДАТКУВАННЯ ТА ВІДОБРАЖЕННЯ У ЗВІТНОСТІ

Порядок оподаткування доходів фізичних осіб регулюється розділом IV Податкового кодексу України (далі ПКУ); зокрема пп. 162.1.1 п. 162.1 ст. 162 ПКУ встановлено, що платником податку на доходи фізичних осіб (далі ПДФО) є, зокрема, фізична особа — резидент, яка отримує доходи з джерела їх походження в Україні [1]. Підпунктом 163.1.1 п. 163.1 ст. 163 ПКУ визначено, що об'єктом оподаткування фізичної особи — резидента є загальний місячний (річний) оподатковуваний дохід — це будь-який дохід, який підлягає оподаткуванню, нарахований (виплачений, наданий) на користь платника податку протягом звітного податкового періоду (п. 164.1 ст. 164 ПКУ) [1].

Підпунктом «г» п.п. 164.2.17п. 164.2 ст. 164 ПКУ встановлено, що до загального місячного (річного) оподатковуваного доходу платника ПДФО включається дохід, отриманий ним як додаткове благо (крім випадків, передбачених ст. 165 ПКУ) у вигляді суми грошового або майнового відшкодування будь-яких витрат або втрат платника податку, крім тих, що обов'язково відшкодовуються згідно із законом за рахунок бюджету або звільняються від оподаткування згідно з розділом IV ПКУ (пп. «г» п.п. 164.2.17п. 164.2 ст. 164 ПКУ) [1].

При цьому згідно пп. 14.1.47 п. 14.1 ст. 14 ПКУ «додаткове благо — це кошти, матеріальні чи нематеріальні цінності, послуги, інші види доходу, що виплачуються (надаються) платнику податку податковим агентом, якщо такий дохід не є заробітною платою та не пов'язаний з виконанням обов'язків трудового найму або не є винагородою за цивільно-правовими договорами (угодами), укладеними з таким

платником податку (крім випадків, прямо передбачених нормами розділу IV ПКУ= [1].

Порядок нарахування, утримання та сплати (перерахування) податку до бюджету встановлено ст. 168 ПКУ, відповідно до пп. 168.1.1 п. 168.1 якої податковий агент, який нараховує (виплачує, надає) оподатковуваний дохід на користь платника податку, зобов'язаний утримувати податок із суми такого доходу за його рахунок, використовуючи ставку податку, визначену в ст. 167 ПКУ [1].

Пунктом 167.1 ст. 167 ПКУ передбачено, що ставка податку становить 18 відсотків бази оподаткування щодо доходів, нарахованих (виплачених, наданих) платнику (крім випадків, визначених у пп. 167.2–167.5 ст. 167 ПКУ). Крім того, об'єктом оподаткування військовим збором є доходи, визначені ст. 163 ПКУ, зокрема загальний місячний (річний) оподатковуваний дохід (пп. 1.2 п. 16^1 підрозділу 10 розділу XX Перехідних положень ПКУ), складовою якого є доходи у вигляді додаткового блага. Нарахування, утримання та сплата (перерахування) військового збору до бюджету здійснюються у порядку, встановленому ст. 168 ПКУ, за ставкою 1,5 відсотка (пп. 1.4 п. 16^1 підрозділу 10 розділу XX Перехідних положень ПКУ) [1].

Підпунктом 164.5 ст. 164 ПКУ встановлено, що під час нарахування (надання) доходів у будь-якій негрошовій формі базою оподаткування є вартість такого доходу, розрахована за звичайними цінами, правила визначення яких встановлено ПКУ, помножена на коефіцієнт, який обчислюється за такою формулою: К = 100: (100 — Сп), де К — коефіцієнт; Сп — ставка ПДФО, визначена для таких доходів на момент їх нарахування [1]. У 2021 році ставка ПДФО становить 18%, то відповідно коефіцієнт дорівнює 1,219512.

Порядок оподаткування доходів у вигляді додаткового блага розглянемо, виходячи з таких вихідних даних: директору ТОВ «БАРВІНОК» у січні 2021 року надано дохід у вигляді додаткового блага (послуги роумінгу) у сумі 100,00 грн., в тому числі вартість послуг роумінгу 78,43 грн., збір до ПФУ (7,5%) 5,88 грн., ПДВ (20%) 15,69 грн. Порядок нарахування податків, що утримуються з наданого додаткового блага у негрошовій формі, наведено у табл. 1.

Згідно з п. 162.1 ст. 162 ПКУ платником ПДФО є, зокрема, податковий агент. Податковим агентом визнається особа, на яку ПКУ покладається обов'язок з обчислення, утримання з доходів, що нараховуються (виплачуються, надаються) платнику, та перерахування податків до відповідного бюджету від імені та за рахунок коштів платника податків (п. 18.1 ст. 18 ПКУ) [1]. При цьому податкові агенти прирівнюються до платників податку і мають права та викону-

Таблиця 1

Порядок нарахування податків, що утримуються з наданого додаткового блага у негрошовій формі

Податок (ставка)	Розрахунок податку
ПДФО (18%)	ПДФО з доходів у вигляді додаткового блага: ПДФО = 100,00 × 1,219512 × 0,18 =121,95 × 0,18 = 21,95 грн
Військовий збір (1,5%)	Військовий збір з доходів у вигляді додаткового блага: Військовий збір = 100,00 × 0,015 = 1,50 грн

ють обов'язки, встановлені ПКУ для платників податків відповідно до п. 18.2 ст. 18 ПКУ [1]. Тому відповідно до пп. «б» п. 176.2 ПКУ податкові агенти складають і подають у строки встановлені ПКУ для квартального податкового періоду, тобто щокварталу протягом 40 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного кварталу, Податковий розрахунок сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків — фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску (далі Розрахунок). Розрахунок і Порядок його заповнення та подання податковими агентами (далі Порядок № 4) затверджено наказом Мінфіну № 4 від 13.01.2015 р. (в редакції наказу Міністерства фінансів України від 15.12.2021 р. № 773) [2].

Структурним компонентом Розрахунку є Додаток 4 ДФ «Відомості про суми нарахованого доходу, утриманого та сплаченого податку на доходи фізичних осіб та військового збору» (далі додаток 4 ДФ). Порядок заповнення додатка 4 ДФ наведено в п. 4 р. IV Порядку № 4 [2]. Фрагмент додатка 4 ДФ, складеного на основі даних табл. 1, наведено на рис. 1.

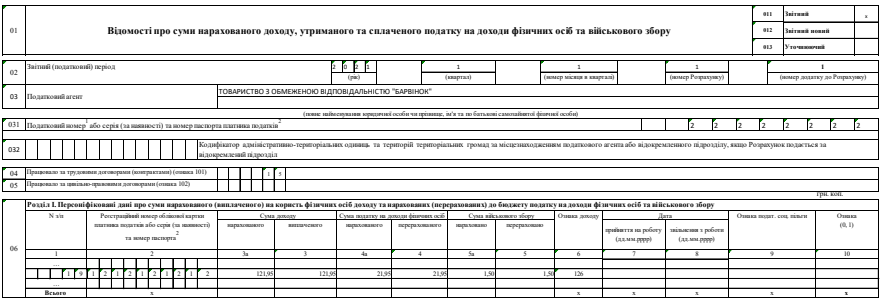
Відмітка про отримання (штамп контролюючого органу)

Додаток 4 ДФ
до податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків - фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску
(пункт 4 розділу IV)

01 **Відомості про суми нарахованого доходу, утриманого та сплаченого податку на доходи фізичних осіб та військового збору**

011 Звітний — х
012 Звітний новий
013 Уточнюючий

02 Звітний (податковий) період: 2 0 2 0 (рік); 1 (квартал); 1 (номер місяця в кварталі); 1 (номер Розрахунку); 1 (номер додатку до Розрахунку)

03 Податковий агент: ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "БАРВІНОК"
(повне найменування юридичної особи чи прізвище, ім'я та по батькові самозайнятої фізичної особи)

031 Податковий номер або серія (за наявності) та номер паспорта платника податків: 2 2 2 2 2 2 2 2 2 2

032 Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад за місцезнаходженням податкового агента або відокремленого підрозділу, якщо Розрахунок подається за відокремлений підрозділ

04 Правовідносини за трудовими договорами (контрактами) (ознака 101): 1 6

05 Правовідносини за цивільно-правовими договорами (ознака 102)

грн. коп.

06 **Розділ I. Персоніфіковані дані про суми нарахованого (виплаченого) на користь фізичних осіб доходу та нарахованих (перерахованих) до бюджету податку на доходи фізичних осіб та військового збору**

N п/п	Реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія (за наявності) та номер паспорта	Сума доходу нарахованого	Сума доходу виплаченого	Сума податку на доходи фізичних осіб нарахованого	Сума податку на доходи фізичних осіб перерахованого	Сума військового збору нарахованого	Сума військового збору перерахованого	Ознака доходу	Дата прийняття на роботу (дд.мм.рррр)	Дата звільнення з роботи (дд.мм.рррр)	Ознака подат. соц. пільги	Ознака (0, 1)
1	2	3а	3	4а	4	5а	5	6	7	8	9	10
1	2 2 2 2 2 2 2 2 2 2	121,95	121,95	21,95	21,95	1,50	1,50	126				
Всього	х							х	х	х	х	х

Рис. 1. Фрагмент додатка 4 ДФ

Отже, дохід, наданий (нарахований) платнику податку — фізичній особі у вигляді додаткового блага, оподатковується податком на доходи фізичних осіб і військовим збором на загальних підставах. При цьому під час нарахування (надання) доходів у будь-якій негрошовій формі базою оподаткування ПДФО є вартість такого доходу, розрахована за звичайними цінами, правила визначення яких встановлено ПКУ, помножена на відповідний коефіцієнт.

Література

1. Податковий Кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI (зі змінами та доповненнями).

2. Наказ Міністерства фінансів України від 13.01.2015 № 4 (в редакції наказу Міністерства фінансів України від 15.12.2021 р. № 773) «Про затвердження форми Податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків — фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску і Порядку заповнення та подання податковими агентами Податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків — фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску».

Марченко Ольга Сергіївна
докторка економічних наук, професорка,
професорка кафедри економічної теорії
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
м. Харків, Україна

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СИСТЕМНОГО ПІДХОДУ ДО ЦИФРОВІЗАЦІЇ МАРКЕТИНГУ ПОСЛУГ

Сучасні процеси цифровізації економіки охоплюють всі галузі, напрями та види господарської діяльності підприємств сфери послуг, що актуалізує дослідження теоретичних основ та практики цифрового маркетингу послуг як інноваційної бізнес-моделі завоювання ринку та забезпечення ефективності та конкурентоспроможності суб'єктів підприємницької діяльності в умовах постіндустріальних економічних трансформацій, глобальних викликів, невизначеності та ризиків бізнес-середовища.

У теперішній час процеси цифрової трансформації маркетингу послуг не визначено у якості спеціального об'єкта дослідження. Як правило, у наукових і прикладних джерелах розглядаються загальні аспекти цифровізації маркетингової діяльності без урахування специфіки сервісних організацій та їх послуг, особливостей маркетингових комунікацій у цій сфері. Це призводить до того, що суттєві аспекти цифрового маркетингу послуг залишаються поза наукового аналізу, що, у свою чергу, обмежує можливості розроблення та впровадження у практику ефективних програм цифровізації маркетингової діяльності підприємств сфери послуг.

Теоретичну основу цифрових трансформацій маркетингу послуг, з одного боку, складають загальні концепції маркетингу, з іншого боку, дослідження, що розкривають специфіку маркетингових комунікацій у сфері послуг та їх цифровізації у сучасний період. За системним підходом маркетинг послуг — це:

- маркетинг процесу обслуговування як взаємодії обслуговуючого персоналу сервісної фірми та споживачів;
- маркетинг якості обслуговування, що спирається на такі інструменти, як внутрішній (інтернальний) та інтерактивний

маркетинг, залучення персоналу до просування сервісної фірми та послуг;
- діяльність зі створення, використання та удосконалення маркетингового комплексу послуг «8Р;
- поєднання традиційного, внутрішнього та інтерактивного маркетингу; формального та неформального маркетингу послуг.

Теоретичні моделі маркетингу послуг, що базуються на системному підході, засновано на визнанні того, що виробництво та споживання послуги відбуваються одночасно. Тому якість надання послуг, а також навички і знання персоналу, який безпосередньо здійснює комунікації з клієнтами, стають ключовими факторами успіху сервісної фірми.

Більшість теорій маркетингу послуг спирається на те, що, здійснюючи маркетингову діяльність, слід зосередитися на видимій для споживача частині діяльності сервісної фірми:
- матеріальному середовищі, де відбувається процес обслуговування. Важливим завданням маркетингу послуг є створення і підтримання відповідного очікуванням клієнтів середовища обслуговування;
- персоналі, який надає послуги, оскільки задоволення потреб персоналу сприяє поліпшенню якості обслуговування клієнтів. Характерною рисою багатьох моделей маркетингу послуг є ставлення до персоналу фірми як до клієнта;
- клієнті. Маркетинг послуг спрямований на формування позитивного клієнтського досвіду, є клієнтоцентричним.

Цифровізація маркетингової діяльності у сфері послуг має як загальні для всіх видів підприємництва характеристики та напрями, так і певну специфіку, обумовлену особливостями послуг як об'єкту купівлі-продажу на ринку, сервісної діяльності підприємств, що безпосередньо орієнтована на клієнтів та якісне задоволення їх потреб. Діджиталізація маркетингових комунікацій у сфері послуг базується на системній трансформації всіх складових маркетинг-мікс сервісної фірми на основі технологій Маркетингу 4.0, забезпеченні ефективної крос-канальної взаємодії сервісних підприємств та їх клієнтів і бізнес-партнерів.

Системний підхід забезпечує ефективну реалізацію принципів цифрової трансформації маркетингу послуг відповідно до концепції Маркетингу 4.0:
- інклюзивність — персоніфікація маркетинг-мікс послуг та маркетингових комунікацій;
- клієнтоцентричність — зосередженість сервісного підприємства на клієнті та його потребах;

– кросканальна взаємодія та забезпечення позитивного синергетичного ефекту комплексного використання онлайн і офлайн каналів взаємодії з клієнтами та партнерами сервісних підприємств;
– омніканальність як інтеграція, доступність та ефективність онлайн та офлайн каналів взаємодії;
– цифровізація управління клієнтськими досвідом, що дозволяє сформувати позитивну оцінку клієнтів та лояльне ставлення протягом усього періоду їх взаємовідносин з сервісним підприємством, що є конкурентною перевагою сервісного підприємства та його послуг;
– цифрова трансформація всіх елементів маркетингового комплексу послуг «8Р».

Поколодна Марія Миколаївна
кандидат географічних наук, доцент,
доцент кафедри туризму і готельного господарства
Харківський національний університет
міського господарства імені О.М. Бекетова
м. Харків, Україна

Житник Катерина Володимирівна
магістр
Харківського національного університету
міського господарства імені О.М. Бекетова
м. Харків, Україна

ІННОВАЦІЙНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ ТА ПРОВЕДЕННЯ ОСОБЛИВИХ ГРУП ТЕМАТИЧНИХ ЕКСКУРСІЙ

Екскурсії відіграють важливу функціональну роль у задоволенні рекреаційних потреб людини: духовних, естетичних, інформаційних. Вони дозволяють моделювати рекреаційну діяльність людини, пов'язану з пізнанням навколишнього світу: особливостей природи, сучасних та історичних подій, елементів побуту, традицій, вірувань, творчих здобутків людства [1].

Екскурсія як форма проведення дозвілля особливо в умовах ковід-кризи та неможливості здійснення дальніх та тривалих подорожей постає одним з актуальних різновидів задоволення рекреаційних потреб та затребуваною формою міжособистісного спілкування. Тому вивчення різноманітних аспектів підготовки та проведення тематичних екскурсій є доволі актуальним завданням адже дозволяє задовольнити потреби певних сегментів рекреантів та таким чином збільшити економічну ефективність роботи туристського підприємства.

У цілому варто відзначити, що методичні рекомендації з питань розробки екскурсії та методів їх проведення доволі гарно вивчені та досліджені, зокрема цим питанням присвяченні численні праці таких науковців як В.К. Бабарицька, А.Я. Короткова, О.Ю. Малиновська, Б.В. Ємельянов, Н.В. Савина, І.М. Чагайда та інших. Проте

особливості проведення та підготовки окремих тематичних груп досліджені поки що недостатньо. Зокрема таке твердження торкається особливої групи тематичних екскурсій як історичні.

Традиційно з назви зрозуміло що є основним сенсом та який зміст проведення даної групи екскурсій. Проте класифікація даної підгрупи екскурсій в наш час розширюється та ускладняється і вже нараховує декілька підвидів, як це показано на рис. 1 та кожний з яких в свою чергу має свої відмінності.

Об'єктами історичних екскурсій можуть бути пам'ятники, пам'ятні місця і споруди, пов'язані з історичними подіями, діяльністю історичних особистостей; місця археологічних розкопок, експозиції історичних і краєзнавчих музеїв.

При підготовці історичних екскурсій варто врахувати ряд наступних особливостей:

Екскурсія на історичну тему повинна будуватися на точному документальному матеріалі, що забезпечує науковість і вірогідність розповіді екскурсовода.

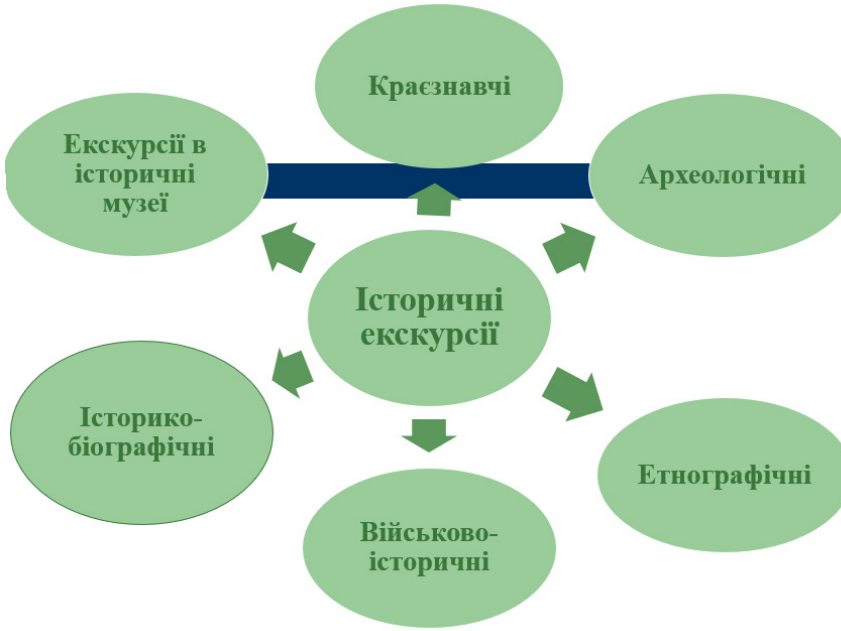

Рис. 1. Різновиди історичних екскурсій

В екскурсії підтеми варто розміщувати дотримуючись принципів послідовності і систематичності у подачі матеріалу.

Маршрути історичних екскурсій будуються за хронологічним принципом.

Головними методичним прийомом проведення історичних екскурсій є прийом реконструкції та локалізації.

Значна увага приділяється підготовці та використанню ілюстративних матеріалів із «портфеля екскурсовода» (рис. 2).

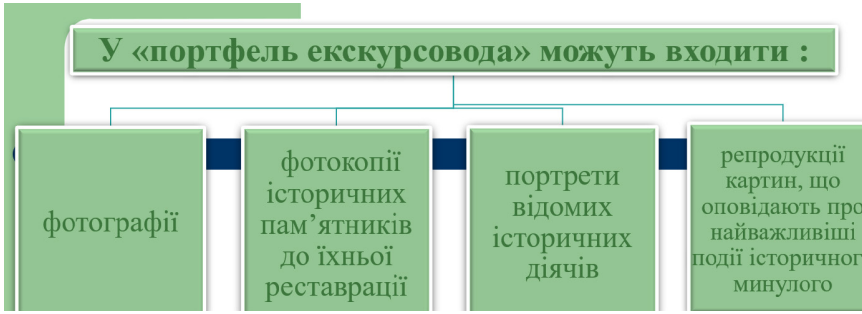

Рис. 2. Матеріали «Портфеля екскурсовода» історичних екскурсій

У кожній історичній екскурсії обов'язково повинний бути присутнім матеріал про сучасність. Екскурсовод зобов'язаний висвітлювати історичні факти й події з позицій новітніх досягнень науки, робити екскурсію актуальною та сучасною.

Крім того важливим є і інноваційні підходи у проведенні даного різновиду екскурсій. На тепер існує ціле коло можливостей як по формам проведення так і особливостям представлення та подачі екскурсійного матеріалу. По перше, це — форми проведення історичних екскурсій: традиційно є класичні екскурсії та екскурсії, які окрім показу натурних об'єктів включають знайомство з експозиціями історичних музеїв. При цьому варто пам'ятати, що при побудові програми екскурсійного обслуговування планувати відвідування музею потрібно виключно за відповідною історичною тематикою і таким чином, щоб за часом воно не перевищувало 1 години і не перекривало собою матеріал основного змісту екскурсійних об'єктів. Також варто використовувати різноманітні новітні форми такі як екскурсії-квести та екскурсії-історичні реконструкції (за участю власне екскурсантів чи запрошених акторів). Також осучаснення торкаються і методи подачі екскурсійної інформації — це використання різноманітні демонстраційних пристроїв та технологій доповненої реальності доступних при

застосуванні та скачуванні на мобільні пристрої учасників спеціальних програм в місцях відвідування, шоломів віртуальної реальності та інших [2].

Всі зазначені аспекти інновацій та особливості проведення і підготовки тематичних історичних екскурсій варто враховувати в роботі екскурсовода та туристсько-екскурсійного підприємства, що дозволить надавати даний різновид екскурсійних послуг на більш високоякісному рівні та дозволить виокремитися з поміж підприємств конкурентів.

Література

1. Величко В. В. Організація рекреаційних послуг. URL: https://tourlib.net/books_ukr/velychko9-3.htm

2. Поколодна М. М. Організація екскурсійної діяльності: підручник / М. М. Поколодна; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. 180 с.

Шенгер Мирослава Іванівна
студентка кафедри міжнародної економіки
Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
м. Київ, Україна

Кузьмінська Наталія Леонідівна
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки і підприємництва
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
м. Київ, Україна

РОЛЬ СТАТИСТИЧНИХ ПОКАЗНИКІВ ДЛЯ АНАЛІЗУ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Сучасний етап розвитку суспільства характеризується тим, що науково-технічний прогрес є одним із рушійних чинників історичної трансформації. Інноваційний вектор розвитку суспільства сприяє формуванню моделі конкурентоспроможної економіки країни, і навпаки, у державах, які неспроможні займатися науково-технічною та інноваційною діяльністю, економіка перебуває в стані стагнації. У сучасному глобалізованому просторі інновації є засобом конкурентної боротьби. Проте інноваційна діяльність — це довготривалий і складний процес, що потребує постійного безперервного спостереження та дослідження.

Проведення статистичного дослідження, аналіз та інтерпретації отриманих результатів дозволяють не просто наочно продемонструвати розміри розвитку науки, але й створити інформаційну базу, необхідну для прийняття обґрунтованих політичних та економічних рішень. Останні роки значно змінили роль статистичних показників: від простого вимірювання частки науково — дослідного сектора в масштабах національних економік до обґрунтування великих політичних програм і проєктів. Статистика перестала бути просто інформаційною базою, а стала невід'ємним елементом міжнародних стратегічних

концепцій. Розвиток статистичних термінів і визначень, підходів до класифікації й вимірювання показників дозволяють вибудувати нові межі для дослідження явищ і процесів. На сьогодні проблема ролі статистичних показників для аналізу інноваційних процесів є актуальною для України.

Вагомий внесок у дослідження проблеми зробили науковці О. Амоша, В. Геєць, О. Коюда, В. Пономаренко, М. Шарко та ін. Проте в умовах сучасних викликів багато аспектів цієї проблеми залишаються вивченими не достатньо та потребують подальших досліджень. Метою дослідження є обґрунтування ролі статистичних показників для аналізу інноваційних процесів, дослідження сутності, необхідності та особливості моніторингу науково-технічної й інноваційної діяльності.

Для економіки України характерна сировинна направленість її розвитку. Це є показником низького рівня конкурентоспроможності держави в глобальному економічному просторі. Якщо не реформувати економіку, активізувавши інноваційні процеси, то в недалекому майбутньому Україна може перетворитися на сировинну й технологічну периферію, коли країна експортуватиме сировину й матеріали з низькою доданою вартістю, а імпортуватиме складні товари з високою доданою вартістю і перетвориться в зону скидання застарілих технологій [1].

Низькі позиції України за Індексом глобальної конкурентоспроможності за 2014–2020 рр. (таблиця 1) є результатом відставання України за інноваційним потенціалом від країн — інноваційних лідерів.

Незадовільний стан конкурентоспроможності економіки України вимагає активізації інноваційної діяльності підприємств із вагомим

Таблиця 1

Позиції України та деяких країн світу за Індексом глобальної конкурентоспроможності за 2014–2018 рр.

Країна	2014–2015 (із 144 країн)	2015–2016 (із 140 країн)	2016–2017 (із 138 країн)	2017–2018 (із 137 країн)	2018–2019 (із 141 країн)	2019–2020 (із141 країн)
Швейцарія	1	1	1	1	5	3
США	3	3	3	2	2	2
Японія	6	6	8	9	6	5
Польща	43	41	36	38	37	37
Україна	76	79	85	81	83	85

Джерело: [4]

наукомістким потенціалом, насамперед, обробної промисловості та машинобудування. Аналіз динаміки зміни кількості працівників, задіяних у виконанні наукових досліджень і розробок у 2010–2019 рр., динаміки зміни кількості упроваджених у звітному році видів інноваційної продукції (товарів, послуг), динаміки частки обсягу реалі-

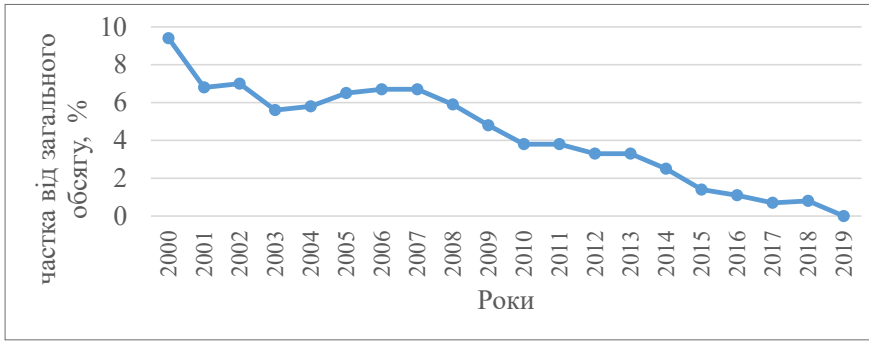

Рис. 1. Динаміка зміни частки обсягу реалізованої інноваційної продукції (товарів, послуг) у загальному обсязі реалізованої продукції (товарів, послуг) промислових підприємств за період 2000–2019 рр.,% (потрібно прибрати пряму лінію і тут і в рис. 2)

Джерело: складено автором за [3]

Рис. 2. Динаміка зміни кількості впроваджених у звітному році видів інноваційної продукції (товарів, послуг) за період 2000–2019 рр., одиниць

Джерело: складено автором за [3]

зованої інноваційної продукції (товарів, послуг) у загальному обсязі реалізованої продукції (товарів, послу) промислових підприємств дає можливість стверджувати, що для підвищення рівня конкурентоспроможності варто збільшити обсяги фінансування інновацій промислових підприємств, яке сьогодні є недостатнім (рис. 1, 2).

Постійний моніторинг науково-технічної й інноваційної діяльності допомагає при формуванні та реалізації державної інноваційної політики. Форми статистичної звітності, що використаються в даний час, можуть бути основою для моніторингу. На основі зібраних даних після проведення їх глибокого аналізу повинні розроблятися конкретні рекомендації щодо регулювання науково-технічної й інноваційної стратегії (рис. 3) [1].

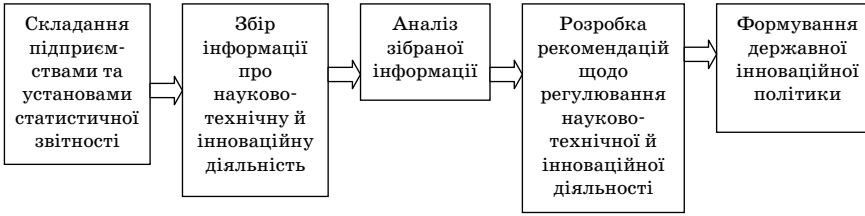

Рис. 3. Узагальнена схема процесу формування державної інноваційної політики на основі моніторингового дослідження
Джерело: [1]

У рамках даного дослідження була здійснена спроба проілюструвати припущення щодо зміни ролі статистики у формуванні інноваційної системи. Інформаційна база, яка формується в ході статистичних спостережень, і система індикаторів, створюють поле для аналізу, дозволяють співвідносити масштаби явищ, що вивчаються, проводити міжнародні порівняння. Статистика формує новий погляд на явища, які недоступні прямому спостереженню, розкриває закономірності, критичні для розуміння складних соціально-економічних систем.

Проведений аналіз дозволяє зробити наступні висновки:

1. Статистичні показники варто використовувати з метою розробки пропозицій щодо формування загальної інноваційної політики держави.

2. Наука на сучасному етапі розвитку не відіграє функцію рушійної сили економічного розвитку, а виконує лише пізнавальну функцію.

3. Комплексна загальнодержавна інноваційна стратегія чітко не визначена, не зважаючи на адаптовані для країни «Концепцію науково-технічного та інноваційного розвитку», «Цілі сталого розвитку».

4. Керуючись статистичними даними, необхідно розробляти й вдосконалювати механізми активізації інноваційних процесів, адже зазначена тема є досить актуальною для України, тому питання, пов'язані з роллю статистичних показників для інноваційних процесів потребують подальшого дослідження.

Література

1. Іващенко О. В. Моніторинг науково-технічної й інноваційної діяльності в Україні. URL: https://web.znu.edu.ua/herald/issues/2012/eco-4-2012/146-154.pdf

2. Ковальов Є. В. Дилема інноваційного і сировинного напрямків економічного розвитку України. URL: https://scholar.google.com.ua

3. Наукова та інноваційна діяльність України, 2019. Державна служба статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2020/zb/09/zb_nauka_2019.pdf

4. Окара Д. В. Дослідження розвитку України на підставі індексу глобальної конкурентоспроможності. URL: http://global-national.in.ua/archive/22-2018/18.pdf

Шенгер Мирослава Іванівна
студентка кафедри міжнародної економіки
Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
м. Київ, Україна

Скоробогатова Наталя Євгенівна
кандидат економічних наук,
доцент кафедри міжнародної економіки
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
м. Київ, Україна

МОДЕРНІЗАЦІЯ СПИРТОВОЇ ГАЛУЗІ ЯК ПРІОРИТЕТНИЙ НАПРЯМ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

15 листопада 2019 року Верховна Рада України прийняла за основу законопроект № 2300 про демонополізацію спиртової галузі з 1 січня 2020 року. Сьогодні спиртова галузь України знаходиться в стані стагнації. Технічне переоснащення заводів, їх реорганізація на випуск іншої продукції неможливі без інвестицій та науково — технічного співробітництва з іноземними партнерами. Тема відродження галузі шляхом співпраці з закордонним капіталом, упровадження у виробництво новітніх технологій, вливання в нього інвестицій актуальна на сучасному етапі розвитку економіки нашої країни.

Завданням дослідження є обґрунтування необхідності направлення інвестицій саме в спиртову галузь, як пріоритетний напрямок інвестиційної діяльності в Україні.

Формування конкурентоспроможного народногосподарського комплексу потребує значних затрат усіх видів ресурсів, при цьому держава не завжди може самостійно забезпечити їх наявність. Саме з цією метою проводиться процес залучення інвестиційних ресурсів, що дає змогу формувати необхідний обсяг ресурсного забезпечення, реалізувати виконання стратегічно важливих та пріоритетних завдань та сприяти подальшому розвитку економіки, виходячи

з реалій сьогодення [1]. Нині вливання капіталовкладень у спиртову галузь повинно бути лідируючим у інвестиційній політиці через те, що ситуація цієї сфери критична.

У складі концерну «Укрспирт» налічувалося 76 спиртових заводів. Вони були орієнтовані на забезпечення потреб усього СРСР. Український алкоголь мав попит також у країнах Східної та Західної Європи. Для прикладу, Жовтневий спиртовий завод, що знаходиться в місті Карлівці Полтавської області, поставляв продукцію в Польщу, Угорщину, Фінляндію, Францію, Росію. До 1996 року на повну потужність працювали всі заводи. Після встановлення Росією мита на український алкоголь у розмірі 900 відсотків та «розподілу» ринків у Євросоюзі обсяги виробництва почали різко знижуватися аж до повної зупинки підприємств. Кабінет Міністрів та Міністерство аграрної політики не прийняли радикальних заходів для покращення ситуації, хоч з огляду на кризову ситуацію, яка склалася в спиртовій галузі, планувалося вкласти в неї кошти з державного бюджету та залучити фінанси із Кіотського протоколу. Однак, на жаль, даний проект не було реалізовано. Вчасно не здійснили перехід на випуск біоетанолу, який можна було б використовувати як додаток до бензину. У результаті 35 заводів зупинили діяльність повністю, ще 25 працюють епізодично на зменшених потужностях. Нинішні підприємства залучені лише на 30% [1].

Альтернативним напрямом виходу з кризової ситуації підприємств спиртової галузі може стати організація виробництва палива моторного із вмістом біоетанолу, що дає можливість використання в паливі моторному екологічно чистого компоненту. Виробництво продукції на основі етанолу (біоетанолу) зневодненого денатурованого в Україні здійснюють 9 підприємств. Загальна потужність виробництва готової продукції цих підприємств у 2018 році становила понад 140 тис. тонн на рік. Обсяги виробництва продукції на основі етанолу (біоетанолу) зневодненого в 2017 році, за аналітичними даними, становили 80–85 тис. тонн [2]. Тому є наочний приклад успішного використання цього досвіду.

Країни Європи, Бразилія, США вбачають за біопаливом майбутнє. По — перше, цей вид палива менше забруднює атмосферу, його використання вигідне для країни, яка змушена імпортувати нафту, по — друге, біопаливо виготовляють із поновлюваних ресурсів. В Україні сьогодні гостро стоїть питання покращення енергоефективності та розвитку відновлювальної енергетики. Держава має значний потенціал в аграрному секторі. Тому виробництво біопалива в країні має хороші перспективи.

Проведене дослідження показало, що в Україні є нормативна база для використання біоетанолу як біопалива, але незадовільний

технічний стан технологічно — енергетичного та допоміжного обладнання заводів не дає можливості для виробництва цього виду пального. Наявні потужності значно перевищують теперішній рівень споживання, для внутрішнього використання достатньо функціонування усього десяти заводів. Можливості для експорту цієї продукції також обмежені (Європа ліквідувала дефіцит, побудувавши достатню кількість власних підприємств.) Підприємства спиртової галузі, враховуючи їх потужності, можна перепрофілювати на виробництво біоетанолу, вливши в них інвестиції.

Водночас на інвестиційний клімат України негативно впливає широкий спектр ризиків, що суттєво знижують інвестиційну привабливість як для внутрішнього, так і для зовнішнього інвестора [3, с.78]. Усе це вимагає вироблення дієвої інвестиційної політики країни.

Із метою підвищення інвестиційної привабливості в спиртову галузь вважаємо за доцільне запровадження таких заходів: заводи, які можна відновити, необхідно перевести на випуск біоетанолу для внутрішнього споживання та експорту. Для цього потрібно залучити інвесторів, котрі реконструюють застарілі та відпрацьовані засоби виробництва; створити спільні з державою підприємства або ж продати їх приватному капіталу. Заводи, які випускатимуть спирт етиловий, залишити в державній власності. Міністерство спрогнозувало внаслідок імплементації законопроекту ліквідацію тіньового ринку з нинішніх 55% до 5% у 2025. На нашу думку, законопроект не тільки не зменшить продаж спирту на чорному ринку, а призведе до ще більшого тіньового обороту, катастрофічних збитків держави та зменшення податкових надходжень. Шляхи розв'язання проблеми вбачаємо також в залученні фінансів із Кіотського протоколу, упровадженні дієвого, відкритого його механізму.

Література

1. Тульчинська С.О., Змієнко М.О. Інвестування як елемент реалізації стратегії розвитку національної економіки. URL: file:///D:/%D0%B7%D0%B0%D0%B3%D1%80%D1%83%D0%B7%D0%BA%D0%B8/299-1153-1-PB%20(7).pdf

2. Лучечко Ю. Відродження спиртової галузі зміцнить енергетичну самодостатність України // Економіст. URL: http://ua-ekonomist.com/17578-yury-luchechko-vdrodzhennya-spirtovoyi-galuz-zmcnitenergetichnu-samodostatnst-ukrayini.html.

3. Грибіненко О.М. Економічний розвиток України в умовах покращення інвестиційного клімату / О.М. Грибіненко // Економічний простір. 2017. № 117. С. 75–86.

Секция 6.
ЮРИДИЧЕСКИЕ НАУКИ

Долгий Андрій Іванович
студент
Харківського національного університету радіоелектроніки
м. Харків, Україна

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ — ВИКЛИК КІБЕРСУСПІЛЬСТВА

Технологічний потенціал інформаційно-комунікативного простору набуває альтернативної саморегуляції. Соціальний вимір наповнюють пристрої оздоблені штучним інтелектом. Останні переймають на себе функцію організації соціального буття. Свідомість людини XXI століття все більше потрапляє в залежність від готових продуктів штучного інтелекту. Проте, умовою існування особистості є збереження її ідентичності. Тож проблема усвідомлення особистісного становлення потребує виховання високого рівню індивідуальної та колективної відповідальності. Зазначені умови соціального буття інформаційно-комунікативної доби вимагають додаткової регуляції для вирішення її викликів.

Наразі, перед кіберсуспільством XXI століття виникають три задачі: усвідомлення, відповідальність, регуляція — становлення та існування екзистенційної ідентичності. Правовим полем вирішення даних задач виступає 42 стаття про академічну доброчесність чинного Закону України про освіту [3].

Зазначимо, що ключовими критеріями регулювання Закону України про освіту є поняття особистості та розвитку, як запорука становлення й існування демократичного, сталого суспільства. Так, державна політика у сфері освіти у частині 1 статті 5 I розділу Закону України про освіту обґрунтовує мету освітньої діяльності: «Освіта є державним пріоритетом, що забезпечує інноваційний, соціально-економічний і культурний розвиток суспільства. Фінансування освіти є інвестицією в людський потенціал, сталий розвиток суспільства і держави» [1].

Водночас, стаття 3 I розділу даного закону проголошує норма права на здобуття кожним якісної та доступної освіти [3]. Законодавство України особливу увагу приділяє дотриманню критерію якості освіти. Тож V розділ Закону України про освіту регулює питання якості освіти. Важливу роль у регуляції усвідомлення та відповідальності людської ідентичності відіграє норма права, що визначає академічну доброчесність. Остання, згідно з частиною I1 статті 42 це — сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень [3].

Дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними та науковими працівниками врегулювано вимогами частини 2 статті 42. Наразі, дані вимоги формулюють важливі правові норми — авторського та суміжного права. Водночас, академічна доброчесність здобувачів освіти вимірюється категорією відповідальності, щодо обсягу, якості та автентичності процесу та результатів освітньої діяльності. Правові норми порушення академічної доброчесності класифікуються у частині 4 статті 42; встановлюються критерії академічної автономності, що формують розвинене відчуття екзистенційної ідентичності. Зазначена частина статті 42 формулює цінність людської творчості та праці у тлумаченні різновидів плагіату та фабрикації освітніх або наукових досягнень.

Регулюють дотримання академічної доброчесності запобіжні міри відповідальності, як з боку здобувачів освіти та к й з боку педагогічних, науково-педагогічних і наукових працівників. Важливою нормою права статті 42 Закону України про освіту є покарання за бездіяльність, що відповідає критеріям порушення академічної доброчесності.

Так, прописані в статті 42 Закону України про освіту норми права не лише забезпечують якість освіти, але й формують в людині усвідомлення та відповідальність власного розвитку. Слід Пам'ятати, що українська ідентичність ґрунтується на, висловлених Г. Сковородою та П. Юркевичем — сродній праці та філософії серця, які виражають глибоку етнічну індивідуальність українця [2, с. 175]. Тож норми Закону України про академічну доброчесність є не тільки вимогами кіберсуспільства, але й умовою збереження української ідентичності.

Література

1. Бежук Ю. М. Імплементація принципів академічної доброчесності в освітнє та наукове середовище України / Ю. М. Бежук // Академічна доброчесність: виклики сучасності. URL: https://cutt.ly/Jbjxm5a дата звернення: 28.04.2021

2. Долгий А. І. Генеза української ідентичності у філософії Дмитра Чижевського / А. І. Долгий // Державно-визвольна боротьба та становлення і збереження державності України. Харків, 2020. С. 175–177.

3. Закон України про Освіту від 05.09.2017 № 2145-VIII [із змінами і доповненнями] URL: https://cutt.ly/BbjxKAM дата звернення: 30.04.2021

4. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23.12.1993 № 3792-XII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12#Text дата звернення: 29.04.2021

ГО «МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЦЕНТР РАЗВИТИЯ НАУКИ И ТЕХНОЛОГИЙ»

ИЗДАТЕЛЬСКИЙ ДОМ «ИНТЕРНАУКА»

Сборник тезисов научных трудов

VIII МЕЖДУНАРОДНАЯ НАУЧНАЯ КОНФЕРЕНЦИЯ:

«НАУЧНЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ: ПАРАДИГМА ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ»

Прага, Чехия

«30» апреля 2021

Издано в авторской редакции

Адрес: Украина, г. Киев, ул. Павловская, 22
Контактный телефон: +38(044) 222-5-889
E-mail: info@international-science.com
http://international-science.com
http://inter-nauka.com

Подписано в печать 16.05.2021. Формат 60×84/16
Бумага офсетная. Гарнитура SchoolBookAC. Печать на дупликаторе.
Тираж 100. Заказ № 435.
Цена договорная. Напечатано с готового оригинал-макета.

Напечатано в издательстве ООО «Центр учебной литературы»
Свидетельство про внесения субъекта издательской деятельности в государственный реестр издателей, изготовителей и распространителей издательской продукции: Серия ДК № 2458 от 30.03.2006